

Δημιουργικά Εργαστήρια

Επικοινωνία IRCAM:

Philippe Langlois / +33(0)1 44 78 48 63
philippe.langlois@ircam.fr

Επικοινωνία Κέντρο Ζωρζ Πομπιντού:

Emilie Bonnet / +33 (0)1 44 78 40 64
emilie.bonnet@centrepompidou.fr

Με τη συγχρηματοδότηση
του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ircam
Centre
Pompidou

inter**faces**

**ONASSIS
STEGI**

Περιεχόμενα

ΤΟ IRCAM	4
ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΖΩΡΖ ΠΟΜΠΙΝΤΟΥ	5
ΣΤΕΓΗ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΩΝΑΣΗ	6
INTERFACES	7
ΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ	8
Προκλήσεις	9
Χρονολόγιο του προγράμματος	10
Προς μια ευρωπαϊκή συνεργασία: Δημιουργική Ευρώπη, Interfaces και Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση	11
Τι συνεπάγεται η συμμετοχή στα «Δημιουργικά Εργαστήρια»	12
Αριθμοί: Προγράμματα στη Γαλλία	13
Αριθμοί: Προγράμματα στην Ελλάδα 2018 & 2019	13
Χρονοδιάγραμμα και στόχοι του προγράμματος	14
Α . Πρώτη γνωριμία με το έργο τέχνης	16
Β. Ασκήσεις ακρόασης και παρατήρησης	18
Γ. Η εργασία που εμπεριέχει η τέχνη	20
Δ. Από την αίσθηση στην ιδέα	21
Ε. Ο μαθητής ως διαμεσολαβητής	22
Πρόγραμμα της ημέρας δημόσιας παρουσίασης του έργου	24
Δημιουργικά εργαστήρια – Η ελληνική εμπειρία	25
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ	27
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	51
ΕΤΑΙΡΟΙ	56
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	57

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της δημοσίευσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου, το οποίο εκφράζει μόνο την άποψη των συγγραφέων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ευθύνεται για την όποια χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτή τη δημοσίευση.

To IRCAM

Institut de recherche et coordination acoustique/musique (Ινστιτούτο Έρευνας και Συντονισμού στην Ακουστική/Μουσική)

Το IRCAM, που εδρεύει στην Πλατεία Ιγκόρ Στραβίνσκυ του Παρισιού, θεσπίστηκε το 1970, όταν ο Γάλλος Πρόεδρος Georges Pompidou εξέφρασε την επιθυμία να ενσωματωθεί ένα κέντρο για τη σύγχρονη μουσική δημιουργία στο σχεδιαζόμενο Εθνικό Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού Ζωρζ Πομπιντού (Centre Georges Pompidou), διευρύνοντας το πεδίο ενδιαφερόντων του θεσμού.

Σήμερα, το Ινστιτούτο αυτό είναι ένα από τα μεγαλύτερα στον κόσμο δημόσια ερευνητικά κέντρα που ασχολούνται αποκλειστικά με τη σύγχρονη μουσική δημιουργία και τη σχετική επιστημονική έρευνα. Σε έναν μοναδικό χώρο, όπου συγκλίνουν η καλλιτεχνική προοπτική και η επιστημονική καινοτομία, το Ινστιτούτο πλαισιώνεται από εκατόν εξήντα συνεργάτες. Με επικεφαλής τον σημερινό διευθυντή του, Frank Madlener.

Το IRCAM αναπτύσσει τους τρεις κύριους άξονές του –δημιουργία, έρευνα, διάδοση– με την ετήσια καλλιτεχνική σαιζόν του στο Παρίσι, με περιοδείες στη Γαλλία και το εξωτερικό, καθώς και με δύο ακόμη κορυφαίες ετήσιες εκδηλώσεις: το *ManiFeste*, το οποίο συνδυάζει ένα διεθνές μουσικό φεστιβάλ με μια διαθεματική Ακαδημία για νέους καλλιτέχνες, και το φόρουμ *Vertigo*, που παρουσιάζει στο κοινό τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις και τις εφαρμογές τους στα μελλοντικά έργα σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Το IRCAM ιδρύθηκε από τον Pierre Boulez και συνδέεται με το Ζωρζ Πομπιντού, υπό την αιγίδα του γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού. Η ερευνητική μονάδα STMS (Επιστήμες και Τεχνολογίες της Μουσικής και του Ήχου), που στεγάζεται στο IRCAM, επωφελείται επίσης από την επιπλέον σύνδεση με το Εθνικό Κέντρο Επιστημονικής Έρευνας της Γαλλίας (CNRS) και το Πανεπιστήμιο της Σορβόνης.

Παιδαγωγική και Πολιτιστική Δράση

Το Τμήμα Παιδαγωγικής και Πολιτιστικής Δράσης υλοποιεί μια σειρά εκδηλώσεων, είτε εντός του IRCAM είτε σε άλλους χώρους, στις οποίες περιλαμβάνονται πολιτιστικές δράσεις και επαγγελματικά εργαστήρια, που απευθύνονται σε μαθητές/τριες όλων των σχολικών βαθμίδων, φοιτητές, πανεπιστημιακούς και επαγγελματίες της μουσικής. Κύρια αποστολή του Τμήματος είναι η εξοικείωση του ευρύτερου κοινού με τη σύγχρονη μουσική δημιουργία, η ανακάλυψη από τους νέους της μουσικής καινοτομίας μέσω του πειραματισμού και δημιουργικών προσεγγίσεων, καθώς και η κατάρτιση επαγγελματιών στη χρήση των

εργαλείων που αναπτύσσονται στα στούντιο και τα εργαστήρια του IRCAM. Αυτά είναι τα κύρια κανάλια μέσω των οποίων το Ινστιτούτο διατηρεί τη σύνδεσή του με το ευρύ κοινό.

Το Κέντρο Ζώρζ Πομπιντού

Το Εθνικό Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού Ζωρζ Πομπιντού (Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou), ή χάριν συντομίας Κέντρο Πομπιντού, που εδρεύει στη συνοικία Halles του Παρισιού, εγκαινιάστηκε το 1977, ενώ είχε αποφασιστεί ήδη από το 1969 η κατασκευή του, σύμφωνα με την επιθυμία του τότε Προέδρου Ζωρζ Πομπιντού να δημιουργήσει ένα πολιτιστικό ίδρυμα αφιερωμένο στη μοντέρνα και σύγχρονη τέχνη. Δημιουργία των αρχιτεκτόνων Renzo Piano, Richard Rogers και Gianfranco Franchini, το διεπιστημονικό αυτό κέντρο φιλοξενεί στο Εθνικό Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης τη μεγαλύτερη συλλογή μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης στην Ευρώπη και μια από τις τρεις μεγαλύτερες στον κόσμο.

Σύμφωνα με νόμο του γαλλικού κράτους (75-1 της 3^{ης} Ιανουαρίου 1975), το Κέντρο Πομπιντού είναι εθνικό δημόσιο ίδρυμα πολιτιστικού χαρακτήρα, με κύρια αποστολή του να προάγει τη δημιουργία καλλιτεχνικών και πνευματικών έργων, να συμβάλλει στην πληροφόρηση και την κατάρτιση του κοινού, καθώς και να προωθεί την καλλιτεχνική δημιουργία και την κοινωνική επικοινωνία.

Το εμβληματικό του κτίριο προσφέρει ένα πλούσιο πρόγραμμα, στο σημείο διατομής των καλλιτεχνικών πεδίων, μέσα από εκθέσεις, συμπόσια, φεστιβάλ, παραστάσεις...

Το Κέντρο Πομπιντού φιλοξενεί επίσης στους χώρους του το Εθνικό Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης, το Atelier Brancusi, τη Βιβλιοθήκη Kandinsky και τη Βιβλιοθήκη Δημόσιας Πληροφόρησης, την Ταινιοθήκη Ντοκιμαντέρ και αναρίθμητες ερευνητικές δραστηριότητες.

Απασχολώντας περίπου 1.000 εργαζομένους ετησίως, το Κέντρο Πομπιντού αποτελεί σήμερα έναν κορυφαίο θεσμό για τη Γαλλία και το Παρίσι. Τελεί υπό την αιγίδα του γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού και του έχει απονεμηθεί ο τίτλος του «Μουσείου της Γαλλίας».

Η Διεύθυνση Κοινού

Η Διεύθυνση Κοινού έχει ως σκοπό την κατάρτιση του αυριανού κοινού, μέσα από εκπαιδευτικές δράσεις και έναν ειδικό προγραμματισμό για παιδιά, εφήβους και νέους. Η Διεύθυνση Κοινού ασχολείται ενεργά με την άμβλυνση των κοινωνικών και γεωγραφικών ανισοτήτων, σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στον πολιτισμό, με την ανάπτυξη πολλών προγραμμάτων τα οποία προορίζονται για το κοινό που βρίσκεται απομακρυσμένο από τον πολιτισμό.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων επιδιώκεται με την κατάκτηση της εμπιστοσύνης των επισκεπτών και την αναζήτηση νέων ακροατηρίων, μέσα από πολλές αναπτυξιακές δράσεις:

- Εφαρμόζοντας μια προσαρμοσμένη τιμολογιακή πολιτική και διευκολύνοντας την πρόσβαση στα άτομα με αναπηρία και στους μη προνομιούχους.
- Προσφέροντας στο ευρύ κοινό γραπτές, προφορικές και multimedia πηγές για τη διευκόλυνση κατανόησης του προγράμματος του Κέντρου και των συλλογών του.
- Καλωσορίζοντας, καθοδηγώντας και ενημερώνοντας τους επισκέπτες του Κέντρου, αλλά και διασφαλίζοντας την επιτήρηση των εκθεσιακών χώρων και των συλλογών.
- Συνεισφέροντας, μέσω τακτικών ερευνών, στην καλύτερη κατανόηση του κοινού για τη δραστηριότητα του Κέντρου Πομπιντού.

Στέγη Ιδρύματος Ωνάση

Η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση (www.onassis.org) είναι ένας χώρος πολιτισμού στην Αθήνα, που φιλοξενεί εκδηλώσεις και δράσεις σε όλο το φάσμα των τεχνών, από το θέατρο, τον χορό, τη μουσική, τον κινηματογράφο και τα εικαστικά έως τα γράμματα, με μια έμφαση στη σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση, στην υποστήριξη Ελλήνων καλλιτεχνών, στην καλλιέργεια διεθνών συνεργασιών και στην εκπαίδευση ανθρώπων κάθε ηλικίας, μέσω της διά βίου μάθησης. Επιπλέον, σε ετήσια βάση, προγραμματίζει και συντονίζει διεθνείς περιοδείες και ανταλλαγές για τις παραγωγές της Στέγης και προάγει την ευαισθητοποίηση και την αλληλεπίδραση μεταξύ των επιστημών, της καινοτομίας και των τεχνών. Η Στέγη είναι τμήμα του Κοινωφελούς Ιδρύματος Ωνάση και εγκαινιάστηκε επίσημα τον Δεκέμβριο του 2010.

Εκπαιδευτικά Προγράμματα

Τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση απευθύνονται σε σχολεία, οικογένειες, εφήβους, ενήλικες· εκπαιδευτικούς, καλλιτέχνες, άτομα με αναπηρία, ενήλικες 18-40 ετών, άτομα άνω των 65 ετών. Ο βασικός τους στόχος είναι να φέρουν τη σύγχρονη τέχνη πιο κοντά στις καθημερινές ζωές των ανθρώπων. Κάθε χρόνο τα εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν διαφορετικές θεματικές. Καλύπτουν όλες τις τέχνες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα της Στέγης, όπως θέατρο, χορός, μουσική, εικαστικά, νέα μέσα. Πολλά από αυτά τα προγράμματα είναι διαθεματικά. Τα προγράμματα συνδέονται με το καλλιτεχνικό πρόγραμμα της Στέγης και δημιουργούν συνδέσεις με τους άλλους τομείς του Πυλώνα Παιδεία (Ωνάσειος Βιβλιοθήκη, Ειδική Αγωγή, Αρχείο Καβάφη).

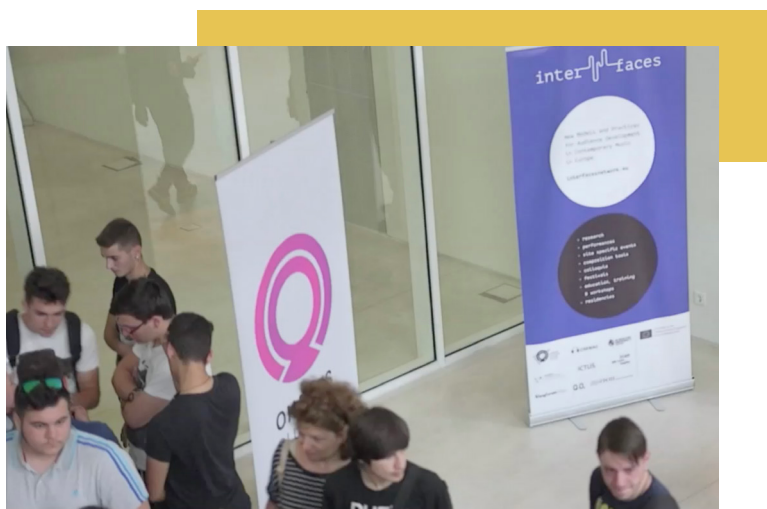
Interfaces

Το Interfaces (www.interfacesnetwork.eu) είναι ένα διεθνές, διαθεματικό πρόγραμμα που αποσκοπεί να φέρει τη σύγχρονη μουσική σε ένα ευρύ φάσμα νέων ακροατών. Το Interfaces είναι μια πρωτοβουλία της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, με τη στήριξη του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο οποίο συμμετέχουν εννέα συνεργαζόμενοι φορείς από οχτώ ευρωπαϊκές χώρες, με στόχο να καταστήσουν δημοφιλή τη σύγχρονη μουσική στην Ευρώπη. Πρόκειται για μια συνεργασία οργανισμών από ένα μεγάλο φάσμα ευρωπαϊκών χωρών, οι οποίοι διαθέτουν ευρύτατη εμπειρία σε πεδία όπως η μουσική ερμηνεία, οι πολυμεσικές εκθέσεις, τα νέα μέσα, η ακουστική και ηλεκτροακουστική έρευνα και η εκπαίδευση. Αυτή η διατομεακή προσέγγιση έχει θεμελιώδη σημασία για το άνοιγμα νέων προοπτικών τόσο στη δημιουργική διάσταση του προγράμματος όσο και στον αντικειμενικό στόχο του, που είναι η σύνδεση νέων κοινών από κάθε ηλικία και εκείνων των δυνητικών τμημάτων του κοινού που, για διάφορους δημογραφικούς ή πολιτιστικούς λόγους, δεν είχαν μέχρι σήμερα την ευκαιρία να γνωρίσουν τη μουσική της εποχής μας.

Από τον Ιούνιο του 2016 έως τον Αύγουστο του 2020 το δίκτυο Interfaces υλοποίησε ένα πολύ ευρύ φάσμα δράσεων, όπως:

- Καινούρια ερμηνευτικά σχήματα, σε νέους, πρωτοποριακούς χώρους και με διαθεματικές καλλιτεχνικές προσεγγίσεις, με τη χρήση νέων μέσων για τη δημιουργία και τη διάδοση.
- Εκπαιδευτικές δραστηριότητες, μεταξύ άλλων με σωματικές προσεγγίσεις και πρωτοποριακές on-line εφαρμογές.
- Έρευνα & συνέδρια.
- Καλλιτεχνικές φιλοξενίες (residencies).

Τον συντονισμό του δικτύου Interfaces έχει η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση, σε συνεργασία με τους οργανισμούς De Montfort University (Ηνωμένο Βασίλειο), European University Cyprus | EUC (Κύπρος), IRCAM (Γαλλία), ZKM | Centre for Art & Media (Γερμανία), CREMAC (Ρουμανία), Q-O2 (Βέλγιο), Ictus (Βέλγιο), Klangforum Wien (Αυστρία). Συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα Δημιουργικά Εργαστήρια

Από την καθιέρωσή τους, το 2007, τα Δημιουργικά Εργαστήρια έχουν μια απλή, αλλά απαιτητική φιλοδοξία: να φέρουν τους μαθητές των επαγγελματικών/τεχνικών λυκείων, που βρίσκονται κατά κανόνα μακριά από τον κόσμο και τους θεσμούς της τέχνης και του πολιτισμού, στην καρδιά της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας. Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την τέχνη του ήχου και τις σχετικές τεχνολογίες, καθώς και με τις εικαστικές τέχνες.

Με πρωτοβουλία του Κέντρου Πομπιντού και του IRCAM, αυτό το πρόγραμμα καλλιτεχνικής εξωστρέφειας εξελίσσεται από το 2010, χάρη στη συμμετοχή πολλών περιφερειακών δομών, εκτός Παρισιού. Στη διάρκεια είκοσι και πλέον ωρών σε εργαστήρια, που πραγματοποιούνται είτε στον χώρο του σχολείου είτε σε μουσεία, καθώς και με συμπληρωματικές συναντήσεις με προσκεκλημένους καλλιτέχνες ή για παρακολούθηση παραστάσεων, ο κάθε μαθητής μελετά για αρκετές εβδομάδες ένα και μοναδικό εικαστικό έργο. Οι συμμετέχοντες μαθητές λαμβάνουν τα απαραίτητα γνωστικά εργαλεία που θα τους επιτρέψουν να υπερβούν την αρχική εντύπωση που τους προκάλεσε το έργο, για παράδειγμα με την ανάλυση των υλικών και των διεργασιών που συνδέονται με την καλλιτεχνική δημιουργία. Επιπλέον, οι μαθητές μαθαίνουν τις τεχνικές της ηχοληψίας και του στούντιο και οξύνουν το οπτικό και ακουστικό τους αισθητήριο.

Οι μαθητές αναπτύσσουν νέα σχέση με το καθημερινό τους περιβάλλον και με τον επαγγελματικό κόσμο, ενώ βιώνουν τη δημιουργική διαδικασία συνθέτοντας ένα έργο *musique concrete*, το οποίο θα πρέπει να περιέχει μια προσωπική «ανάγνωση» του εικαστικού έργου που έχουν μελετήσει. Μέσα από αυτήν τη σταδιακή συσώρευση γνώσεων και δεξιοτήτων, ο μαθητής είναι σε θέση να παρουσιάσει το έργο του/της σε ένα κοινό, τόσο στο πλαίσιο της σχολικής ομάδας, όσο και στη μέρα της τελικής παρουσίασης, που οργανώνουν ετησίως το IRCAM και το Κέντρο Πομπιντού.

Γιατί «Εργαστήρια»;

Οι νέοι που συμμετέχουν στα εργαστήρια καλούνται να εμπλακούν ενεργά στην παιδαγωγική διεργασία με τη σύλληψη και την υλοποίηση μιας ηχητικής σύνθεσης που να είναι βασισμένη στις ερμηνείες τους για το υπό μελέτη εικαστικό έργο. Οι συνθέσεις αυτές δημιουργούνται από ηχητικά υλικά που ηχογραφεί ο κάθε μαθητής κατά τις καθημερινές του/της δραστηριότητες. Έτσι, τα εργαστήρια συνιστούν έναν χώρο που είναι αφιερωμένος στους συμμετέχοντες και στην ανάπτυξή τους και στον οποίο αποκτούν μοναδική στο είδος της τεχνογνωσία για την κατάρτισή τους και επωφελούνται στην επαγγελματική τους ανέλιξη. Η δημιουργία ενός ηχητικού έργου με τα ίδια τους τα χέρια, με βάση τους ήχους του περιβάλλοντος στην καθημερινή ζωή τους, τους επιτρέπει να καταλάβουν ότι η τέχνη είναι εργασία που απαιτεί έρευνα, ενώ συγχρόνως τους δίνει τη δυνατότητα να σκεφτούν πάνω στο οικείο, να δουν μέσα από νέο πρίσμα τα πιο συνηθισμένα πράγματα.

Μια άλλη παράμετρος που συμβάλλει στην καλλιέργεια των μαθητών και στην επιτυχία του προγράμματος είναι η ουσιαστική συζήτηση, που βοηθάει τον κάθε μαθητή να απαγκιστρωθεί από παγιωμένες αντιλήψεις και να αναζητήσει νέες ιδέες και αισθήσεις.

Με λίγα λόγια, οι συμμετέχοντες μαθητές, μέσω της ενθάρρυνσης να διευρύνουν τους ορίζοντές τους, να εμπλουτίσουν τις αντιλήψεις τους και, πιο συγκεκριμένα, να αποκτήσουν γνώσεις για τον πολιτισμό και νέα εκφραστικά μέσα υπερβαίνοντας την πρότερη στάση τους απέναντι στη σύγχρονη τέχνη, βιώνουν κάτι σε ένα βαθιά προσωπικό επίπεδο, το οποίο θα παραμείνει μέσα τους για πολύ καιρό αφότου ολοκληρωθεί το πρόγραμμα, καθώς έτσι θέτουν ερωτήματα για την αίσθηση του εαυτού τους και τη σχέση τους με τους άλλους. Οι εμπειρίες αυτού του είδους έχουν μεγάλη σημασία για την κοινωνική συνοχή.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

- Ανταπόκριση στις μεταρρυθμίσεις του απολυτηρίου τεχνικής και επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στα νέα προγράμματα «Εφαρμοσμένων Τεχνών και Καλλιτεχνικού Πολιτισμού», που περιλαμβάνουν μελέτη των τεχνών του ήχου, με μια πρωτότυπα εκπαιδευτική πρωτοβουλία.
- Προσφορά προνομιακής πρόσβασης στον πολιτισμό και τους οργανισμούς του, με διάρκεια ενός έτους και με συνεχή διδασκαλία, για τους νέους που αποκλείονται συνήθως από αυτές τις δυνατότητες.
- Χρήση καινοτόμων παιδαγωγικών προσεγγίσεων, οι οποίες είναι ειδικά σχεδιασμένες για κάθε συνεργαζόμενο θεσμό, προκειμένου να διευκολυνθεί στην υλοποίησή τους.
- Ανταλλαγή μεθοδολογίας και εργαλείων με τους επικεφαλής του προγράμματος στα επαγγελματικά λύκεια και στους πολιτιστικούς οργανισμούς, καθώς και τεκμηρίωση των εμπειριών των μαθητών, ώστε να είναι εφικτή η όσο το δυνατόν ευρύτερη κυκλοφορία της γνώσης, κυρίως μέσω μιας διαδικτυακής πλατφόρμας.
- Τοποθέτηση του μαθητή στο κέντρο της παιδαγωγικής διαδικασίας, επιτρέποντάς του να γίνει ταυτόχρονα δημιουργός και διαμεσολαβητής.
- Καλλιέργεια της αυτοπεποίθησης των εφήβων μέσω νέων εμπειριών και της απόκτησης νέων εκφραστικών τρόπων.
- Συμβολή στην κοινωνική συνοχή μέσα από την ανταλλαγή των μαθητών με τρίτους και το χτίσιμο γεφυρών σε χώρους και πλαίσια που μέχρι πρότινος ήταν ασύνδετα μεταξύ τους.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

2008-2010: Πιλοτικό πρόγραμμα στην περιοχή του Παρισιού (Ile-de-France)

Το πιλοτικό πρόγραμμα εκπονήθηκε το 2008, με πνεύμα έρευνας και πειραματισμού. Το IRCAM και το Κέντρο Πομπιντού επιζητούσαν μια νέα προσέγγιση για τα θεμελιώδη ζητήματα της πολιτιστικής δράσης: Ποιες είναι οι απαραίτητες συνθήκες για αληθινές αισθητικές εμπειρίες; Τι είδους μηχανισμοί χρειάζεται να επινοηθούν για να αγγίξουμε τα αισθήματα ενός νέου με έναν βαθύ και ουσιαστικό τρόπο; Πώς θα μπορούσε η πρωτοβουλία να λάβει υπόψη τον ιδιαίτερο κόσμο του κάθε εφήβου, την έκφρασή του και την επαγγελματική του επιδίωξη; Τι είδους σχέσεις δημιουργούνται μέσα από την «ανάγνωση» ενός έργου τέχνης, την προσωπική κουλουρά κάποιου και την πρακτική και δημιουργική προσέγγιση; Πώς θα πρέπει να διαρθρωθεί το πρόγραμμα καλλιτεχνικής εκπαίδευσης σε σύνδεση με την τρέχουσα επαγγελματική κατάρτιση των μαθητών; Πρόκειται για απλά, αλλά ουσιαστικά ερωτήματα, τα οποία θα καθορίσουν την ταυτότητα του προγράμματος και τους ρόλους των καθηγητών και των πολιτιστικών διαμεσολαβητών από τα προαναφερθέντα πολιτιστικά ιδρύματα. Μετά από δύο χρόνια πειραματισμών και προσαρμογής του έργου, στο τέλος του 2010 το πρόγραμμα ήταν έτοιμο να επεκταθεί ευρύτερα.

2010-2012: Ονοματοδοσία του προγράμματος

Η ονομασία «Δημιουργικά Εργαστήρια» (Ateliers de la Création) επιλέχθηκε προκειμένου να υπάρξει μια κοινή συνισταμένη του προγράμματος με άλλες πρωτοβουλίες που εκπονούνταν σε όλη τη γαλλική επικράτεια, οι οποίες μοιράζονταν τις ίδιες προτεραιότητες για πολιτιστικές δράσεις που απευθύνονταν σε μαθητές τεχνικών και επαγγελματικών λυκείων. Μέσα από ένα εθνικό κάλεσμα, με τη στήριξη των Υπουργείων Παιδείας, Πολιτισμού και Επικοινωνίας, το πρόγραμμα απέκτησε μια πανεθνική διάσταση και υιοθετήθηκε από τους περιφερειακούς εταίρους. Με αυτόν τον τρόπο, η διεπιστημονική πρωτοβουλία εμπλουτίστηκε σε μεγάλο βαθμό χάρη στην πολυμορφία των συνεργαζόμενων ιδρυμάτων.

2012-2015: Ένα εθνικό δίκτυο

Αυτή την περίοδο, το πρόγραμμα καταστάλαξε στον οριστικό χαρακτήρα του. Μετά την επιτυχή ανταπόκριση στο εθνικό κάλεσμα το 2012-13, το οποίο επιβεβαίωσε τη σταθερότητα των δεσμών ανάμεσα στους περιφερειακούς εταίρους Ακουσιανίας και Ροδανού-Άλπεων, οδήγησε σε διπλασιασμό των εργαστηρίων και την ανάπτυξη της καλλιέργειας δεσμών με νέους εταίρους. Ο στόχος που τέθηκε για τα τρία επόμενα έτη ήταν η διεύρυνση της εφαρμογής της πρωτοβουλίας σε όλη τη γαλλική επικράτεια, σε βάθος χρόνου. Πιο συγκεκριμένα, η πρόθεση ήταν να υλοποιείται το πρόγραμμα σε οχτώ νέα σχολεία κάθε χρόνο.

Σε συνεργασία με το Fondation Orange, τη σαιζόν 2012-13 το πρόγραμμα επεκτάθηκε στη φωνητική δημιουργία, προτείνοντας στους νέους συμμετέχοντες –με καθοδήγηση από τους εκπαιδευτικούς, τους συνθέτες και τους μουσικοπαιδαγωγούς που παρακολουθούσαν την πρόδοό τους– να ενσωματώσουν στις ηχητικές δημιουργίες τους τη φωνή, με μορφή είτε τραγουδιού είτε ομιλίας.

2018-2019: Μια διεθνής συνεργασία

Στο πλαίσιο του προγράμματος Interfaces, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση συνεργάστηκε με το IRCAM και υλοποίησε στην Ελλάδα την πρώτη διεθνή εκδοχή του εκπαιδευτικού προγράμματος «Δημιουργικά Εργαστήρια», με τίτλο «Ανακαλύπτοντας την τέχνη του ήχου και της εικόνας».

Το 2018 και το 2019, μαθητές 8 Επαγγελματικών Λυκείων από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με έργα σύγχρονης τέχνης, για να επεξεργαστούν τις σκέψεις τους, να τις αναδομήσουν και να σκεφτούν διαφορετικούς τρόπους έκφρασης, συνδυάζοντας την εικαστική γλώσσα με τη μουσική.

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ:

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ, INTERFACES ΚΑΙ ΣΤΕΓΗ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΩΝΑΣΗ

Το 2007, το Κέντρο Πομπιντού και το IRCAM συμφώνησαν ότι ήταν αναγκαία μια νέα θεώρηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην ευαισθητοποίηση των νέων μαθητών ηλικίας 14-18 ετών: αυτή η νέα θεώρηση θα έπρεπε να δίνει στους νέους την ευκαιρία να ανακαλύψουν τον κόσμο της σύγχρονης τέχνης μέσα από μια μη ακαδημαϊκή προσέγγιση, ενθαρρύνοντας παράλληλα τις πρακτικές δημιουργικές δραστηριότητες.

Ο στόχος ήταν να δημιουργηθεί μια συνέργεια μεταξύ των εικαστικών και των ηχητικών τεχνών, παίρνοντας έννοιες από τις πρώτες και εκφράζοντάς τις στις δεύτερες. Έτσι, εκπονήθηκαν τα Δημιουργικά Εργαστήρια ως κοινή πρωτοβουλία του Κέντρου Πομπιντού (Τμήμα Εκπαιδευτικής και Δημόσιας Δράσης, Διεύθυνση Εκπαίδευσης) και του IRCAM (Τμήμα Παιδαγωγικής και Πολιτιστικής Εξωστρέφειας). Η σύλληψη του αρχικού προγράμματος έγινε από τη Marie Rouhette (Κέντρο Πομπιντού) και τον Cyril Beros (IRCAM) και η υλοποίησή του προγραμματίστηκε για μια αρχική περίοδο τριών ετών, από το 2007 έως το 2010, με τη συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών από έξι τάξεις των επαγγελματικών λυκείων των Ακαδημιών του Παρισιού, των Βερσαλλιών και του Κρετέιγ.

Από το 2010 μέχρι το 2015 το πρόγραμμα εξελίχθηκε, με βελτιώσεις στην ακολουθούμενη μεθοδολογία, καθώς

επίσης με διεύρυνση και ποικιλομορφία των συνεργασιών του όλα αυτά τα χρόνια με σχολεία και οργανισμούς εικαστικών τεχνών, σε ολόκληρη τη Γαλλία. Με αυτό τον τρόπο, στη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου, η φιλοσοφία και η μεθοδολογία του προγράμματος ωρίμασαν αρκετά και απέδειξαν την αποτελεσματικότητά τους. Φάνηκε τότε καθαρά ότι η «εξαγωγή» του μοντέλου του προγράμματος εκτός Γαλλίας θα ήταν μια επιθυμητή εξέλιξη με στόχο τον εμπλουτισμό του, μέσω της αντιπαραβολής του σε νέα πολιτιστικά και παιδαγωγικά πλαίσια και απαιτήσεις.

Το 2015, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση ήρθε σε επαφή με το IRCAM προκειμένου να συμμετάσχει σε αυτό που θα γινόταν στη συνέχεια το πρόγραμμα Interfaces. Ήδη τότε, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση είχε μια μεγάλη ποικιλία εκπαιδευτικών δράσεων. Η ιδέα της σύμπραξης μέσα από αυτή την κοινή φιλοσοφία και μεθοδολογία φάνηκε δελεαστική και στις δύο πλευρές, γεγονός που οδήγησε σε μια κοινή θεώρηση σχετικά με γενικότερες δραστηριότητες εξωστρέφειας, αλλά και με νέες συνέργειες ανάμεσα στις εικαστικές τέχνες και τη μουσική. Έτσι, το πρόγραμμα Interfaces προσέφερε μια μοναδική και ασυνήθιστη ευκαιρία για «εξαγωγή» και προσαρμογή του δοκιμασμένου προγράμματος πολιτιστικής εξωστρέφειας του IRCAM και του Κέντρου Πομπιντού.

ΤΙ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΑ «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ»

Για τους επικεφαλής του προγράμματος:

- Να ανταποκριθούν στους στόχους του προγράμματος όπως αυτοί έχουν καθοριστεί, δηλαδή διεπιστημονικός χαρακτήρας, επιθυμία κατάρτισης των μαθητών, παιδαγωγική προσέγγιση που να δίνει έμφαση στην εργασία με την τέχνη και τις σχετικές αισθητικές εμπειρίες.
- Να σχεδιάσουν με τους τοπικούς συνεργαζόμενους οργανισμούς προγράμματα συνεκτικά και προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες του εκάστοτε επαγγελματικού λυκείου.
- Να σκεφτούν σε βάθος για το ύψος της εφαρμοζόμενης παιδαγωγικής προσέγγισης, καθώς και να φροντίσουν για τη συγκέντρωση και την τεκμηρίωση των παρατηρήσεων και των αποτελεσμάτων από κάθε πρόγραμμα.

Για το Κέντρο Πομπιντού και το IRCAM:

- Μεταφορά της εμπειρογνομosύνης τους στους επικεφαλής του προγράμματος, σε ό,τι αφορά την υλοποίηση και την επίβλεψη του προγράμματος, καθώς και συμμετοχή στον προβληματισμό για την εκπόνηση της κατάλληλης παιδαγωγικής προσέγγισης.
- Παροχή στους μαθητές και στους φορείς του προγράμματος δυνατότητας να συμμετάσχουν στη Μέρα Παρουσίασης, όπου συγκεντρώνονται όλοι οι συνεργαζόμενοι φορείς και οι μαθητές παρουσιάζουν τα έργα τους και επισκέπτονται τους δύο οργανισμούς.
- Οικονομική βοήθεια για την τεκμηρίωση του προγράμματος, καθώς και για το ταξίδι στο Παρίσι.

Πώς γίνεται η συμμετοχή στο πρόγραμμα

Στη Γαλλία, το Εθνικό Κέντρο Σύγχρονης Μουσικής GRAME έχει πλέον την αρμοδιότητα για να πραγματοποιεί τα δικά του Δημιουργικά Εργαστήρια. Τα λύκεια μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις για προγράμματα ή, αντιστρόφως, να ζητούν από το GRAME ή το IRCAM, ανάλογα με την περιοχή που βρίσκονται, να συμμετάσχουν σε υπάρχοντα προγράμματά τους. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Interfaces μπορεί να συντονίσει νέα προγράμματα εκτός Γαλλίας, όπως έγινε στην Ελλάδα με τη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση.

Τα κριτήρια επιλογής είναι ουσιαστικά τα εξής:

- Η συνάφεια του προτεινόμενου προγράμματος με τους άξονες και τις παιδαγωγικές αρχές της πρωτοβουλίας.
- Η καταλληλότητα του προτεινόμενου προγράμματος για το εκάστοτε λύκειο.
- Η πρωτοτυπία στην προσαρμογή των αξόνων και των αρχών στο προτεινόμενο πρόγραμμα, κάτι που συνδέεται με την εξέλιξη του προγράμματος.
- Η αξιοπιστία και υπευθυνότητα των συνεργαζόμενων πολιτιστικών εταίρων που θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα.
- Ο βαθμός ενθουσιασμού του εμπλεκόμενου διδακτικού προσωπικού.

ΑΡΙΘΜΟΙ:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

44 Λύκεια σε 9 περιφέρειες της Γαλλίας

- 20 στην περιφέρεια Οβέρνης-Ροδανού-Άλπεων
- 12 στην περιφέρεια Ιλ-ντε-Φρανς (Παρίσι)
- 4 στην περιφέρεια Βουργουνδίας-Φρανς-Κοντέ
- 3 στην περιφέρεια Νέας Ακουιτανίας
- 2 στην περιφέρεια Οξιτανίας
- 1 στην περιφέρεια Νορμανδίας
- 1 στην περιφέρεια Γκραντ Εστ

29 εταίροι

30 επαγγελματίες από τον χώρο της μουσικής (ηχολήπτες και συνθέτες)

Σχεδόν 1.000 μαθητές συμμετείχαν σε αυτά.

ΑΡΙΘΜΟΙ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2018 & 2019

8 Επαγγελματικά Λύκεια από 2 ελληνικές πόλεις:

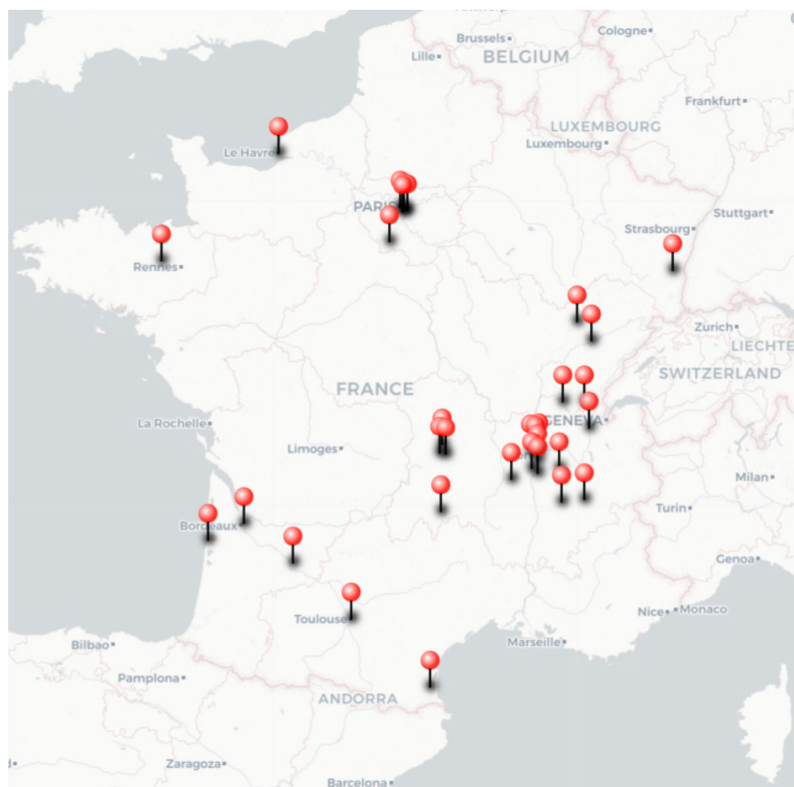
- 4 στην Αθήνα
- 4 στη Θεσσαλονίκη

3 συνεργαζόμενοι φορείς (Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στην Αθήνα-ΕΜΣΤ, ΜΟΜus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης-Συλλογή Κωστάκη στη Θεσσαλονίκη, Στέγη Ιδρύματος Ωνάση/Συλλογή Ιδρύματος Ωνάση)

6 επαγγελματίες από τον χώρο της μουσικής (ηχολήπτες, συνθέτες και καλλιτέχνες του ήχου)

Περίπου 140 μαθητές συμμετείχαν σε αυτά.

Οι πόλεις της Γαλλίας που επωφελήθηκαν από αυτό τον μηχανισμό από την ίδρυσή του προγράμματος μέχρι σήμερα:

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Με αυτό το πρόγραμμα, το Κέντρο Πομπιντού και το IRCAM συνεργάζονται, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, για να φέρουν τους μαθητές στην καρδιά της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας. Χτίζοντας γέφυρες μεταξύ των εικαστικών και των ηχητικών τεχνών, οι νεαροί συμμετέχοντες οξύνουν τις δεξιότητές τους στην παρατήρηση και την ακρόαση, κάτι που τους επιτρέπει να κάνουν αντιληπτικές συνδέσεις και να εντοπίζουν αισθητικές αντιστοιχίες. Μια σειρά από πρακτικά εργαστήρια τους βοηθούν να δημιουργήσουν το δικό τους «ηχοτοπίο» στο πλαίσιο της προσωπικής τους ανάγνωσης ενός εικαστικού έργου. Στο τέλος της χρονιάς, οι μαθητές καλούνται να παρουσιάσουν τα έργα τους στο Κέντρο Πομπιντού.

Διεξαγωγή του προγράμματος

Οι μαθητές αντικρίζουν τις πιο πρόσφατες δημιουργίες στον χώρο των εικαστικών τεχνών, έργα αινιγματικά και με απρόσμενες ποιότητες. Μαθαίνουν να αποκρυπτογραφούν τις καλλιτεχνικές φόρμες και τις σημασίες τους, κι αυτό τους επιτρέπει σιγά σιγά να μπορούν να συζητήσουν για τις συνδέσεις ανάμεσα στα διάφορα καλλιτεχνικά έργα της συλλογής. Έτσι επιτυγχάνεται τελικά η εξερεύνηση των πιο δύσκολων πτυχών της σύγχρονης τέχνης. Μέσα από μια σύνθετη παιδαγωγική πορεία, οι μαθητές σκέφτονται επίσης για τον ηχητικό κόσμο γύρω τους, μέσα στα σχολικά τους περιβάλλοντα. Πραγματοποιούν ηχογραφήσεις, τις οποίες ακούει με κριτικό πνεύμα, τις συζητούν και τις επεξεργάζονται τεχνικά. Παράλληλα, ενθαρρύνονται να αναζητήσουν συνδέσεις ανάμεσα στο ηχογραφημένο υλικό τους και στο ρεπερτόριο σύγχρονης μουσικής. Οι εικαστικές και ηχητικές πτυχές του προγράμματος συγχωνεύονται όταν οι μαθητές χρησιμοποιούν τις ηχογραφήσεις πεδίου τους για να δημιουργήσουν ένα ηχητικό καλλιτεχνικό έργο, εφαρμόζοντας τις γνώσεις από τις προκλήσεις, το περιεχόμενο και τις έννοιες της σύγχρονης τέχνης (εικαστικής και ηχητικής) που έχουν αποκτήσει σε προγενέστερα στάδια.

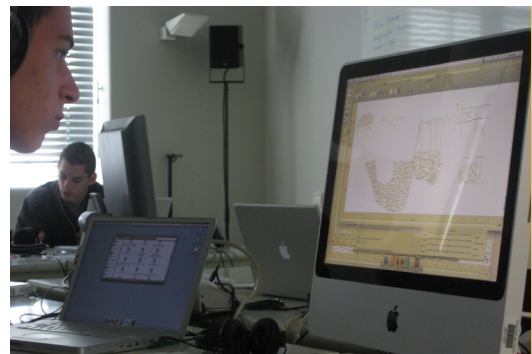
Τα Δημιουργικά Εργαστήρια έχουν τρεις βασικούς στόχους:

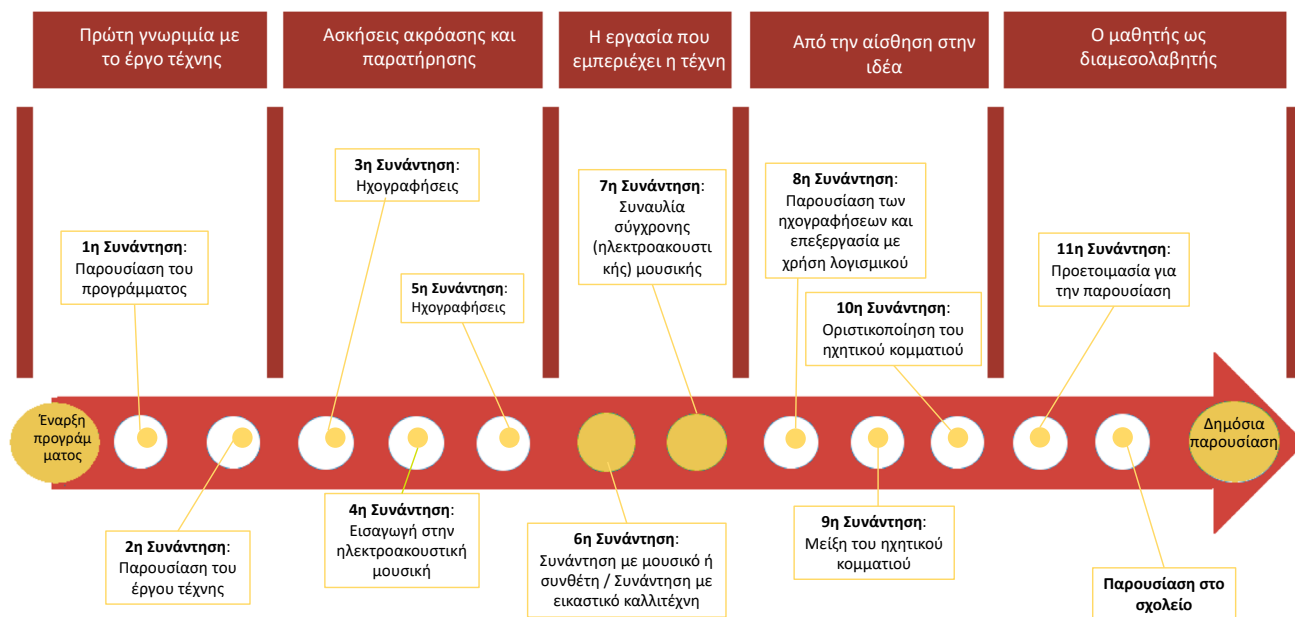
- Να βάλουν τους μαθητές στην καρδιά του προγράμματος.
- Να δώσουν τον χρόνο στον κάθε μαθητή προκειμένου να μάθει και να βιώσει επί της ουσίας το πολιτιστικό περιεχόμενο με το οποίο έρχεται σε επαφή.
- Να καταστήσουν τη διαθεματική προσέγγιση (εικαστικές και ηχητικές τέχνες) θεμελιώδη πηγή έμπνευσης στην εκπαίδευση των μαθητών.

Το πρόγραμμα οικοδομείται πάνω σε τρεις βασικές έννοιες, τις οποίες οι μαθητές πρέπει να μάθουν και να διατηρήσουν:

- Παρατήρηση
- Κατανόηση
- Ικανότητα έκφρασης και περιγραφής της φύσης ενός έργου τέχνης

Το πρόγραμμα αναπτύσσεται σε πέντε βασικά στάδια, καθένα από τα οποία υπηρετεί έναν ή περισσότερους παιδαγωγικούς στόχους και απαιτεί μια συγκεκριμένη παιδαγωγική προσέγγιση, που να επιτρέπει τη σταδιακή εξοικείωση των μαθητών με τις πληροφορίες που παρέχουν τα εργαστήρια και, στη συνέχεια, την εφαρμογή τους από τους ίδιους.

Α. Πρώτη γνωριμία με το έργο τέχνης

Η πρόκληση: το αισθητικό σοκ

Τι αίσθηση μας προκαλεί ένα έργο; Με τη δημιουργία συνθηκών έντονης και απρόσμενης για τους μαθητές εμπειρίας, η συνάντηση αποβλέπει να προκαλέσει την κουλτούρα και την ταυτότητα του κάθε μαθητή σε τρία επίπεδα: με την εκκεντρικότητα αυτού που παρατηρεί ή ακούει (για παράδειγμα, ένα έργο τέχνης που είναι εντελώς εκτός του πεδίου αναφοράς του ή ηχητικό υλικό που δεν αναγνωρίζεται μεμιάς ως «μουσική»), με την «ξενότητα» του ίδιου του χώρου του πολιτιστικού οργανισμού και, τέλος, με την ασυνήθιστη φύση της εφαρμοζόμενης παιδα-

γωγικής προσέγγισης, με την έννοια ότι δεν πρόκειται για μια απλή, απευθείας μετάδοση/πρόσληψη γνώσης, καθώς εδώ οι μαθητές καλούνται να στηριχτούν στη δική τους αντίληψη (μια πολύ πιο ελεύθερη μορφή μάθησης από αυτήν που εφαρμόζεται συνήθως σε άλλα πλαίσια).

Αυτή η γνωριμία με ένα έργο τέχνης –υπολογίζοντας το ενδεχόμενο να αποσταθεροποιήσει ή ακόμα και να κουράσει ή να ενοχλήσει κάποιους– αποσκοπεί να ενεργοποιήσει τα συναισθήματα των μαθητών (αισθήσεις, εντοπισμός πιθανών σημείων αναφοράς κ.λπ.), τα οποία πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Τα λόγια και τα συναισθήματα των μαθητών θα αποτελέσουν τις βάσεις για τις «Ασκήσεις ακρόασης και παρατήρησης» στο επόμενο στάδιο του προγράμματος.

Παιδαγωγικοί στόχοι:

- Να δοθούν στους μαθητές τα εργαλεία με τα οποία να μπορέσουν να εκφράσουν λεκτικά συναισθήματα, αισθήσεις, συνδέσεις με εικόνες και ιδέες, δηλαδή πράγματα που είναι εξ ορισμού δύσκολο να εκφραστούν καθαρά. Επιπλέον, να γίνει κατανοητό ότι η γλώσσα καμιά φορά δεν αρκεί για να εκφράσουμε όσα αισθανόμαστε όταν αντικρίζουμε ένα έργο τέχνης.
- Να περάσουν οι μαθητές από την αυθόρμητη αντίδραση (που βρίθει από ασυνείδητους περιορισμούς) σε μια πιο ενεργή μορφή αντίληψης, δηλαδή μέσω συνειδητής αξιολόγησης.
- Να περάσουν από μια συλλογική –δηλαδή, της ομάδας– μορφή αξιολόγησης σε μια ατομική, όπου ο κάθε μαθητής εγκαθιδρύει τη δική του/της σχέση με το έργο τέχνης, η οποία μπορεί να περιέχει αρνητικές ή ασαφείς πτυχές.
- Να αποκτήσουν συνείδηση του θεσμικού πλαισίου στο οποίο βρίσκεται το έργο τέχνης

Οι συναντήσεις

1η Συνάντηση: Παρουσίαση του προγράμματος

- Παρουσίαση των θεσμικών φορέων και των συντελεστών του προγράμματος στους μαθητές.
- Παρουσίαση του χρονοδιαγράμματος του προγράμματος.

2η Συνάντηση: Παρουσίαση του έργου τέχνης

- Παρουσιάζεται στους μαθητές το επιλεγμένο έργο τέχνης ή τους επιτρέπεται να επιλέξουν εκείνοι ένα μόνοι τους.
- Καταγράφονται οι αρχικές αντιδράσεις των μαθητών προς το έργο τέχνης.
- Οι επικεφαλής του εργαστηρίου εισάγουν τους μαθητές σε λεξιλόγιο που αποσκοπεί να τους βοηθήσει να περιγράψουν με καλύτερο τρόπο έργα σύγχρονης τέχνης.

B. Ασκήσεις ακρόασης και παρατήρησης

Η πρόκληση: όξυνση των αισθήσεων και αναζήτηση του νοήματος

Σε αυτή τη φάση, του εμπλουτισμού και της εμβάθυνσης της αισθητηριακής εμπειρίας κατά την επαφή με ένα έργο σύγχρονης τέχνης, οι μαθητές ενθαρρύνονται να υπερβούν τις αρχικές, αυθόρμητες αντιδράσεις τους. Από ποια απόσταση είναι καλύτερο να κοιτάζουμε ένα έργο τέχνης; Παρατηρούν όλοι με τον ίδιο τρόπο ένα έργο τέχνης; Τι χώρο καταλαμβάνει το έργο και πώς αλληλεπιδρά με τα άλλα έργα στον ίδιο χώρο; Σε τι βασίζονται οι εντυπώσεις μας;

Οι μαθητές, με την έκθεσή τους σε πολλές διαφορετικές απόψεις, τη λήψη καθοδήγησης για την ερμηνεία του έργου τέχνης, την υποχρέωσή τους να σκεφτούν για τα υλικά και τις διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη δημιουργία του και την προσπάθειά τους να αντιληφθούν τα συναισθηματικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζει το έργο, καλλιεργούν μια ικανότητα για κατανόηση που συνδυάζει τυπικά και αντιληπτικά στοιχεία. Ταυτόχρονα, με την ανακάλυψη έργων ηχητικής τέχνης, οξύνονται οι δεξιότητές τους στην ακρόαση, επιτρέποντάς τους να βασίσουν τις αντιδράσεις τους σε γνώσεις των ηχητικών φαινομένων, σε αντίθεση με τις απλές εντυπώσεις. Πέρα από την πηγή του και τις υποβλητικές ποιότητές του, ο ήχος έχει χαρακτηριστικά και δομές που το ανθρώπινο αφτί μπορεί να μάθει να αναγνωρίζει.

Παιδαγωγικοί στόχοι:

- Να εξοικειωθούν οι μαθητές με τον εκθεσιακό χώρο του μουσείου ή της γκαλερί και με το περιβάλλον του μουσικού στούντιο για να μάθουν να βλέπουν και να ακούνε διαφορετικά.
- Να αποκτήσουν το κατάλληλο εικαστικό και μουσικό λεξιλόγιο, βασισμένο σε διαλέξεις σχετικά με τα έργα τέχνης που παρουσιάζονται, αλλά και να εμπλουτίσουν αυτό το λεξιλόγιο και να το εφαρμόσουν σε άλλα έργα.
- Να οξυνθεί η αντίληψή τους και να μάθουν να την εκφράζουν λεκτικά με έναν σαφή τρόπο, καθώς και να καλλιεργήσουν την ικανότητα να παρουσιάζουν επιχειρήματα σχετικά με τη φύση του έργου τέχνης, και όχι απλώς μια γνώμη.

Οι συναντήσεις

3η Συνάντηση: Ηχογραφήσεις

- Προσπάθεια ενθάρρυνσης εστιασμένων ακροάσεων με τη μύηση στις τεχνικές ηχογράφησης.
- Εκμάθηση αντίληψης ενός οικείου περιβάλλοντος και του ηχητικού τοπίου του με νέο τρόπο.
- Εκμάθηση ακρόασης με διαφορετικό τρόπο, για παράδειγμα απορρίπτοντας πολιτιστικές ή υφολογικές θεωρήσεις, χωρίς απαραίτητα να γίνεται αντιληπτό ότι συμβαίνει αυτό.
- Χάρη στην αλληλεπίδραση αναφορικά με τις τεχνικές ηχογράφησης, εγκαθίδρυση σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα στους μαθητές και τους επικεφαλής του εργαστηρίου.
- Προσπάθεια αντιστροφής της παιδαγωγικής σχέσης μεταξύ καθηγητή και μαθητή, επιτρέποντας στους μαθητές να γίνουν «ειδικοί».

4η Συνάντηση: Εισαγωγή στην ηλεκτροακουστική μουσική

- Διδασκαλία της ηλεκτροακουστικής μουσικής με παραδείγματα από ειδικούς (μουσικούς, συνθέτες, ηχολήπτες).

5η Συνάντηση: Ηχογραφήσεις

- Δημιουργία νέων ηχογραφήσεων και εκμάθηση χρήσης του λογισμικού μοντάζ και μιξάζ.

Γ. Η εργασία που εμπειριέχει η τέχνη

Η πρόκληση: η τέχνη είναι εργασία

Οι μαθητές γενικά αγνοούν τι ακριβώς κάνει ένας καλλιτέχνης. Μέσα από την επαφή με καλλιτέχνες, τη γνωριμία με έργα τέχνης και την παρουσία σε στούντιο εικαστικών ή ηχογράφησης, ή ακόμα με την παρακολούθηση μιας συναυλίας, οι συναντήσεις αυτές αποσκοπούν να αποκαλύψουν στους μαθητές ότι η καλλιτεχνική πρακτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τεχνογνωσία, με ιδέες και προβληματισμούς, καθώς επίσης και με κοινωνικούς ή οικονομικούς περιορισμούς. Οι συναντήσεις αυτές αποτελούν επίσης μια ευκαιρία για τους μαθητές να θέσουν ερωτήματα σχετικά με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, τις επιλογές ζωής, τις προσδοκίες τους, τον τρόπο ενασχόλησης με ένα επάγγελμα και τις μορφές συνεργασίας και παραγωγής που οδηγούν στη δημιουργία έργων τέχνης. Η ανακάλυψη της επαγγελματικής πτυχής πολύ διαφορετικών μεταξύ τους καλλιτεχνών ενισχύει την κατανόηση των μαθητών για τις ομοιότητες και τις διαφορές των δικών τους επαγγελματικών δραστηριοτήτων (η ιδέα της ανάληψης ενός έργου, οι σχέσεις με διάφορα υλικά κατασκευής, η έρευνα και η τεχνογνωσία, ο προβληματισμός για την υλοποίηση ιδεών, οι προσδοκίες, οι συνεργασίες, η επικοινωνία με άλλους κ.λπ.).

Παιδαγωγικοί στόχοι:

- Να γίνει κατανοητή η διαδικασία της εργασίας του καλλιτέχνη, οι συνθήκες άσκησης της και η επαγγελματική του εξέλιξη.
- Να δημιουργηθεί μια σύνδεση ανάμεσα στις επαγγελματικές δραστηριότητες των μαθητών και στη δραστηριότητά τους στο εργαστήριο, για παράδειγμα το ότι η τέχνη είναι εργασία και η εργασία μπορεί να έχει έναν καλλιτεχνικό χαρακτήρα.

Οι συναντήσεις

6η Συνάντηση: Συνάντηση με μουσικό ή συνθέτη / Συνάντηση με εικαστικό καλλιτέχνη

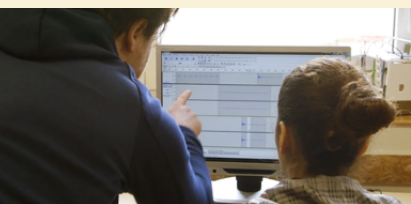
- Διάλογος μεταξύ του προσκεκλημένου καλλιτέχνη και των μαθητών πάνω στο έργο του καλλιτέχνη.
- Οι μαθητές θέτουν προβληματισμούς σχετικά με τις δικές τους εμπειρίες επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και για την εργασία που συνδέεται με την τέχνη και την τέχνη που συνδέεται με την εργασία.

7η Συνάντηση: Συναυλία σύγχρονης (ηλεκτροακουστικής) μουσικής

Δ. Από την αίσθηση στην ιδέα

Η πρόκληση: οικοδόμηση ενός διαλόγου για την τέχνη

Σε αυτό το στάδιο, οι μαθητές αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στο πρόγραμμα. Θα έχουν αποκτήσει πλέον τις γνώσεις (λεξιλόγιο, σημεία αναφοράς και πλαίσιο) και τις δεξιότητες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ερμηνεία νέων έργων τέχνης. Θα έχουν την ικανότητα να αξιολογήσουν ένα έργο με δομημένο τρόπο, βασιζόμενοι στην κατανόησή τους για τις αισθήσεις που μπορεί αυτό να αφυπνίσει, αλλά και εφαρμόζοντας αναλυτικές διεργασίες κατά την προσέγγισή τους (υλικά, δομή, ζητήματα που θίγει το έργο, διαδικασία δημιουργίας του κ.λπ.). Οι μαθητές θα είναι σε θέση να εξηγήσουν τα δεδομένα με εποικοδομητικό τρόπο. Αυτή η συνειδητή προσέγγιση εξετάζεται, σε αυτό το στάδιο, με δύο τρόπους: με την εκπόνηση προφορικής ή γραπτής επιχειρηματολογίας για το εικαστικό έργο, υπό μορφή, για παράδειγμα, αντικρουόμενων απόψεων, καθώς και με τη δημιουργία ενός ηχητικού έργου που θα πρέπει να εκφράζει την ιδιαίτερη ευαισθησία του κάθε μαθητή για το επιλεγμένο εικαστικό έργο.

Παιδαγωγικοί στόχοι:

- Να είναι σε θέση οι μαθητές να εφαρμόσουν τις έννοιες που έχουν διδαχθεί για την ανάλυση έργων τέχνης που συναντούν για πρώτη φορά.
- Να είναι σε θέση να συζητήσουν την πιθανή εφαρμογή των εννοιών από τον κόσμο των εικαστικών τεχνών σε αυτόν της ηχητικής τέχνης, και αντίστροφα, συνειδητοποιώντας συγχρόνως την ιδιαίτερη φύση του κάθε μέσου καλλιτεχνικής έκφρασης.
- Να εκφράζουν αισθητικές επιλογές και να τις μεταφράζουν σε ηχητικό υλικό και σε σύλληψη ενός μέσου για τη δόμηση αυτού του υλικού.
- Να συγκροτούν έναν κριτικό λόγο για τα έργα, ο οποίος να λαμβάνει υπόψη τη μοναδική αισθητηριακή εμπειρία που μπορεί να παράγει το εκάστοτε έργο τέχνης (και όχι απλώς να εφαρμόζουν τις γνώσεις τους από άλλα έργα), καθώς και να επιδεικνύει κατανόηση της δημιουργικής διαδικασίας.

Οι συναντήσεις

8η Συνάντηση: Παρουσίαση των ηχογραφήσεων των μαθητών και επεξεργασία τους με χρήση λογισμικού

9η Συνάντηση: Μείξη του ηχητικού κομματιού

- Με τη βοήθεια του λογισμικού, οι μαθητές συγκροτούν τις ηχογραφήσεις τους σε ένα μουσικό κομμάτι.

10η Συνάντηση: Οριστικοποίηση του ηχητικού κομματιού

- Δημιουργία μιας τελικής μείξης του ηχητικού κομματιού.

Ε. Ο μαθητής ως διαμεσολαβητής

Η πρόκληση: η παρουσίαση των νέων ηχητικών έργων

Εδώ, οι μαθητές γίνονται πλέον πρεσβευτές του πολιτισμού. Χωρισμένοι σε μικρές ομάδες, παρουσιάζουν το έργο τους σε ένα κοινό που απαρτίζεται από άλλους μαθητές, καθηγητές, επισκέπτες, δημοσιογράφους ή εκπροσώπους συνεργαζόμενων φορέων. Οι μαθητές είναι σε θέση να εκφράσουν τις βασικές έννοιες που χαρακτηρίζουν το έργο τους και να εξηγήσουν πώς αυτό το έργο συνδέεται με ένα εικαστικό έργο τέχνης (που έχει επιλεγεί σε προηγούμενη συνάντηση), με μια επαρκώς ευρεία προοπτική που θα τους επιτρέψει να συζητήσουν τη δημιουργική εμπειρία. Ως πολιτιστικοί διαμεσολαβητές, δίνουν στο κοινό τους την ευκαιρία να αναπτύξει μια σχέση με το έργο τέχνης.

Παιδαγωγικοί στόχοι:

- Να διευθύνουν οι μαθητές μια συζήτηση με το κοινό, η οποία να επιδιώκει να εξηγήσει όλες τις προκλήσεις που τέθηκαν κατά τη δημιουργία του ηχητικού έργου, προκειμένου να διευκολύνουν την κατανόηση και την εκτίμηση τόσο του πρωτότυπου ηχητικού έργου όσο και του εικαστικού έργου στο οποίο αναφέρεται.
- Να αποκτήσουν μια ευρεία προοπτική της δημιουργικής διαδικασίας.
- Να επιχειρήσουν να εγκαθιδρύσουν μια σχέση του κοινού με το έργο.
- Να λάβουν υπόψη τις παραμέτρους της συναυλιακής αίθουσας (τεχνικές παραμέτρους, σκηνογραφία, φωτισμό κ.λπ.).
- Να είναι σε θέση να κινούνται με άνεση σε αυτό τον χώρο κατευθύνοντας μια ομάδα.

Οι συναντήσεις

11η Συνάντηση: Προετοιμασία για την παρουσίαση

- Επινόηση ερωτήσεων που θα ενθαρρύνουν τον διάλογο στη διάρκεια της δημόσιας παρουσίασης.
- Προετοιμασία των μαθητών για τη δημόσια παρουσίασή τους.

Παρουσίαση στο σχολείο

- Παρουσίαση του προγράμματος, για παράδειγμα, σε μια ημέρα που το σχολείο είναι ανοιχτό στο κοινό.

Δημόσια παρουσίαση

- Παρουσίαση του προγράμματος και των ηχητικών δημιουργιών στο Παρίσι, σε ακροατήριο που απαρτίζεται από άλλους μαθητές που δούλεψαν για το ίδιο πρόγραμμα σε διαφορετικά σχολεία και οι οποίοι, με τη σειρά τους, θα παρουσιάσουν τα δικά τους έργα, δημιουργημένα από ήχους συνδεδεμένους με τα δικά τους περιβάλλοντα εργασίας/μελέτης, ανταποκρινόμενα σε διαφορετικά έργα εικαστικών τεχνών.

Πρόγραμμα της ημέρας δημόσιας παρουσίας του έργου

Οι μαθητές και οι συνοδοί τους φιλοξενούνται για μία ημέρα στο Παρίσι. Η μέρα αυτή σηματοδοτεί το επιστέγασμα ενός ολόκληρου έτους δημιουργικής εργασίας, στη διάρκεια του οποίου οι μαθητές έχουν αποκτήσει νέες δεξιότητες, που τους επιτρέπουν να εκφράσουν με καλύτερο τρόπο τις εντυπώσεις τους και τη σημασία της τέχνης. Επιπλέον, έχουν δημιουργήσει ηχητικά έργα τέχνης και έχουν προετοιμαστεί, ως ομάδα, να τα παρουσιάσουν σε ένα ακροατήριο που απαρτίζεται από άλλους μαθητές και το ευρύτερο κοινό.

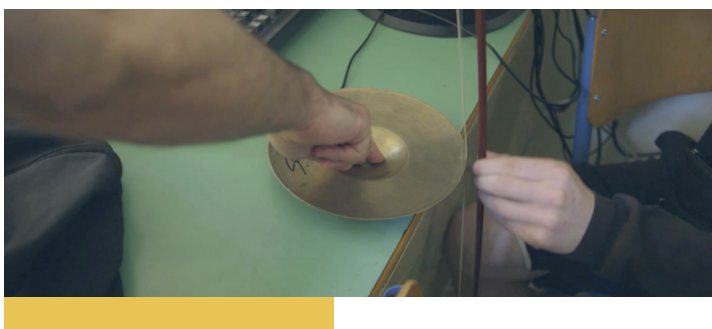
Σε ό,τι αφορά τη Γαλλία, το Κέντρο Πομπιντού και το Παιδαγωγικό Τμήμα του IRCAM καλύπτουν πλήρως τα έξοδα του ταξιδιού στο Παρίσι. Για την πλειονότητα των μαθητών που προέρχονται από απομακρυσμένες αγροτικές ή μη προνομιούχες περιοχές, ή ακόμα για όσους έχουν κάνει επαγγελματικές επιλογές που δεν τυγχάνουν ευρείας αναγνώρισης, το ταξίδι αυτό έχει τη δυνατότητα να τονώσει την αυτοπεποίθησή τους και να προσδώσει αξία στο πρόγραμμα σπουδών που έχουν επιλέξει.

Η ημέρα περιλαμβάνει διάφορα στάδια:

- Οι μαθητές παρουσιάζουν τις νέες ηχητικές δημιουργίες τους σε ένα ακροατήριο που απαρτίζεται από μαθητές άλλων τάξεων, διακεκριμένους καλεσμένους από το Υπουργείο Πολιτισμού και λάτρεις της μουσικής. Οι παρουσιάσεις είναι ανοιχτές για το κοινό.
- Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν απόψεις για τα έργα τους στη διάρκεια του γεύματος ή του σνακ, που προσφέρονται από τους διοργανωτές.
- Η κάθε ομάδα μαθητών ξεναγείται στη μόνιμη συλλογή του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης του Κέντρου Πομπιντού, καθώς και στον ανηχοϊκό θάλαμο του IRCAM.
- Όλοι οι συμμετέχοντες παρακολουθούν επίσης μια σύντομη συναυλία (έργων για σόλο όργανα και ηλεκτρονικά σε πραγματικό χρόνο) στο IRCAM.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ – Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Στο πλαίσιο του προγράμματος Interfaces, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση συνεργάστηκε με το IRCAM και υλοποίησε στην Ελλάδα την πρώτη διεθνή εκδοχή του εκπαιδευτικού προγράμματος «Δημιουργικά Εργαστήρια», με τίτλο «Ανακαλύπτοντας την τέχνη του ήχου και της εικόνας».

Το 2018 και το 2019, μαθητές 8 Επαγγελματικών Λυκείων από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με έργα σύγχρονης τέχνης, για να επεξεργαστούν τις σκέψεις τους, να τις αναδομήσουν και να σκεφτούν διαφορετικούς τρόπους έκφρασης, συνδυάζοντας την εικαστική γλώσσα με τη μουσική.

Η εκπαιδευτική και δημιουργική εμπειρία σε ένα άτυπο μαθησιακό περιβάλλον, όπως είναι αυτό των μουσείων, μεγιστοποιεί τη μαθησιακή απόδοση και, κυρίως, συμβάλλει στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών.

Ο σκοπός του προγράμματος ήταν να ψυχαγωγήσει τους μαθητές και να τους προσφέρει γνώση για δημιουργικές πρακτικές, παράλληλα με ό,τι ήδη κάνουν στο πλαίσιο της επαγγελματικής/τεχνικής τους εκπαίδευσης στα διάφορα πεδία/τομείς στα σχολεία τους. Επιπλέον, αποσκοπούσε να προσφέρει εναλλακτικούς δρόμους κατανόησης της πραγματικότητας, το οποίο συνέβη μέσα από την εισαγωγή και την εξερεύνηση των εννοιών της συνέχειας και της ιστορικότητας της τέχνης. Η προσπάθεια οικοδόμησης ενός κοινού για τη σύγχρονη μουσική και, συγχρόνως, η προσπάθεια ανάδειξης δημιουργών σύγχρονης μουσικής ήταν μια μοναδική πρόκληση και βασικός στόχος του προγράμματος. Τι είναι ένα κομμάτι σύγχρονης ή πειραματι-

κής μουσικής; Τι είναι μουσική και τι ήχος; Πώς σχετίζεται ο ήχος με την καθημερινή ζωή και τις δραστηριότητές της; Πώς μπορεί η μουσική να γίνει μια ανοιχτή έννοια/ορισμός; Πώς σχετίζεται η διαδικασία με το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα;

Μεθοδολογικά, ενσωματώσαμε μια πληθώρα δραστηριοτήτων, που θα παρείχαν στον καθένα τη δυνατότητα συμμετοχής, ανεξάρτητα από το αν είχε ποτέ στο παρελθόν επισκεφτεί μουσείο ή αν είχε οποιαδήποτε γνώση σχετικά με τη σύγχρονη τέχνη και την τέχνη του ήχου, επιτρέποντας έτσι διαφορετικές μορφές έκφρασης, όχι μόνο λεκτικά, αλλά και καλλιτεχνικά, μέσω της ακρόασης ή της παραγωγής ήχων, είτε ατομικά είτε συλλογικά.

Το πρόγραμμα απέφυγε τις παραδοσιακές τεχνικές σύνθεσης και έδωσε στους μαθητές τα εργαλεία και τα μέσα για να έρθουν σε πραγματική επαφή με ήχους και ηχητικά μοτίβα μουσικής. Αυτό έγινε με έναν βιωματικό τρόπο και μέσα από αρκετά παιχνίδια και ασκήσεις, αλλά επίσης και μέσα από την εστίαση στην ακρόαση. Οι μαθητές εξοικειώθηκαν με τη *musique concrète*, τον ελεγχόμενο αυτοσχεδιασμό, την ηχητική επένδυση, τις ηχογραφήσεις πεδίου, την τέχνη του ήχου, τον θόρυβο, τις πρακτικές του *Foley*, τις γραφικές παρτιτούρες, τις μεθόδους σύνθεσης και την ανάλυση του ήχου. Οι ηχογραφήσεις πεδίου αποτέλεσαν ουσιαστικό μέρος του προγράμματος, όπως επίσης και η μουσική ερμηνεία με τυχαία υλικά/αντικείμενα και συμβατικά όργανα ή η δημιουργία νέων ηλεκτρονικών οργάνων και ο πειραματισμός με ελεύθερο λογισμικό επεξεργασίας ήχου. Κεντρικό στοιχείο της διαδικασίας ήταν το πώς μπορούμε να αναπαραστήσουμε συγκεκριμένα εικαστικά στοιχεία και αφηρημένες ιδέες σε ήχους. Πώς μπορούμε να χτίσουμε αφηγήσεις που υπερβαίνουν τη μορφή των εικαστικών τεχνών και εισέρχονται στη μορφή της ηχητικής τέχνης. Τα ηχητικά κολλάζ που δημιουργούσαν οι μαθητές συμπληρώνονταν με ζωντανά στοιχεία.

Οι περισσότερες ομάδες αποτελούνταν κυρίως από μη μουσικούς, που είχαν πολύ περιορισμένη επαφή με τα σύγχρονα καλλιτεχνικά κινήματα. Ήταν πολύ πιο εξοικειωμένοι με την ποπ κουλτούρα στα εικαστικά παρά με τη

μουσική. Καταφέραμε να τραβήξουμε το ενδιαφέρον τους ενσωματώνοντας στις συναντήσεις μας όσο το δυνατόν περισσότερα και διαφορετικά στοιχεία. Έννοιες όπως οι γραφικές παρτιτούρες, οι μέθοδοι σύνθεσης και η ανάλυση ήχου παρουσιάστηκαν σαν παιχνίδια ή εκφραστικοί αυτοσχεδιασμοί. Στο τέλος του προγράμματος, η κάθε ομάδα παρουσίασε στον χώρο του μουσείου τα μουσικά έργα της στο κοινό και στους ίδιους τους καλλιτέχνες.

Ένα από τα βασικά μας μελήματα ήταν να διατηρήσουμε σε όλη τη διαδικασία τη σύνδεση μεταξύ των εικαστικών τεχνών και της ηχητικής τέχνης, καθώς επίσης και να μην προδώσουμε τα έργα τέχνης που επιλέχθηκαν για να αποτελέσουν τον πυρήνα του προγράμματος.

Ήταν μια σημαντική πρόκληση να είμαστε διαρκώς σε εγρήγορση προκειμένου να μην προσθέσουμε άσχετο ή παραπλανητικό περιεχόμενο σε ένα έργο τέχνης, απλώς και μόνο επειδή θα εξυπηρετούσε το αποτέλεσμα του προγράμματος. Παρ' όλα αυτά, στη διάρκεια των συναντήσεών μας με τους μαθητές, ανακαλύψαμε για άλλη μία φορά ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ διαφορετικών καλλιτεχνικών πεδίων, ακόμα κι εκείνων που δεν συνδέονται χρονικά, μπορεί να συμβεί με έναν οργανικό και φυσικό τρόπο, όταν οι συμμετέχοντες τα φιλτράρουν και τα επεξεργάζονται, συνεισφέροντας τα δικά τους βιώματα και τη δική τους ματιά.

Μια επιπλέον πρόκληση στο συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν να προσφέρουμε μια αισθητική εμπειρία αναφορικά με έργα τέχνης τα οποία δεν ήταν απαραίτητα εύκολα στην ανάγνωση και την ερμηνεία τους από μαθητές. Η υπέρβαση αυτής της πρόκλησης αποδείχθηκε ευκολότερη όταν οι ομάδες είχαν εξ αρχής ένα κίνητρο και ισχυρούς, αφοσιωμένους, υποστηρικτικούς καθηγητές, καθώς και όταν τα έργα τέχνης ήταν πιο κοντά στην καθημερινή ζωή των εφήβων (π.χ. πιο αναπαραστατικά ή ρεαλιστικά έργα

με κυρίαρχα θέματα που αφορούσαν τους νέους· τα ζητήματα της πραγματικής ζωής φαινόταν πιο εύκολα και ενδιαφέροντα για αυτούς, σε αντίθεση με τα πιο αφηρημένα έργα). Οι μαθητές χρειάζονται ενθάρρυνση από τους καλλιτέχνες για να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, μια και δεν είναι πάντα συνηθισμένοι να το κάνουν στο σχολείο, οπότε είναι δύσκολο για αυτούς και μόνο όταν συμβεί κάτι τέτοιο μπορούμε να έχουμε ουσιαστικές καλλιτεχνικές εμπειρίες.

Τέλος, είχαμε το ζήτημα της σύνδεσης της διαδικασίας με ένα τελικό αποτέλεσμα. Ήταν πολύ σημαντικό ότι το πρόγραμμα έδινε έμφαση στη διαδικασία (επίσκεψη στο μουσείο – δύο φορές, σχολική αίθουσα – επτά φορές), καθώς και ότι κατευθυνόταν προς έναν τελικό στόχο/αποτέλεσμα, που ήταν η τελική παρουσίαση/παράσταση στο μουσείο. Οι μαθητές αφέθηκαν να απολαύσουν τη διαδικασία, αλλά καθοδηγούνταν έτσι ώστε να εργάζονται σοβαρά και μεθοδικά προς έναν στόχο και μέσω της εκμάθησης νέων πραγμάτων.

Το επιστέγασμα της εμπειρίας μας με αυτό το πρόγραμμα είναι ότι, κατά την προσπάθειά μας να συνδέσουμε τις εικαστικές τέχνες με την πειραματική μουσική, οι διαδρομές που ακολουθήσαμε μάς οδήγησαν μέσα από απρόσμενα πεδία και, ενίοτε, εκτός προγραμματισμού, όπως τη λογοτεχνία, το θέατρο, τη σκηνογραφία, την τεχνολογία. Υπήρξαμε μάρτυρες του φαινομένου της μουσικής δημιουργίας από ερασιτέχνες που ήταν πρόθυμοι να πειραματιστούν και να επηρεαστούν μονάχα από τους ίδιους τους εαυτούς τους. Οι μαθητές/καλλιτέχνες παρουσίασαν στο κοινό μια συνεκτική καλλιτεχνική φόρμα, αυτόνομη και μεστή. Οι συνθέσεις τους δεν στέκονταν ανάμεσα στο κοινό και στο έργο σύγχρονης τέχνης (από το οποίο εμπνεύστηκαν), αλλά λάμβαναν εναλλασσόμενες θέσεις τόσο στο προσκήνιο όσο και στο φόντο, με έναν συμπληρωματικό τρόπο.

Ο ενθουσιασμός και η αποφασιστική συμμετοχή των μαθητών παρήγαγαν ένα θαυμάσιο αποτέλεσμα, όχι μόνο καλλιτεχνικά (μουσική σύνθεση), αλλά επίσης ως μια εκπαιδευτική εμπειρία μουσείου. Το διαρκές ενδιαφέρον τους, η αφοσίωσή τους στο πρόγραμμα, η εξοικείωση με το μουσείο, οι δημιουργικές προσθήκες στα βήματα του προγράμματος και στην τελική παρουσίαση, πάντα με τη συνεχή υποστήριξη των καθηγητών τους, μεταμόρφωσαν αυτό το πρόγραμμα σε μια εξαιρετική εκπαιδευτική εμπειρία, επεκτείνοντας τα τείχη της παραδοσιακής σχολικής αίθουσας. Τα δημιουργικά εργαστήρια έστησαν τις γέφυρες ανάμεσα στο σχολικό περιβάλλον και στον χώρο του μουσείου, ενισχύοντας και συμπληρώνοντας μια μαθησιακή στάση που δημιουργεί συνδέσεις ανάμεσα στο «εντός» και το «εκτός» του σχολείου.

Ιστορικό του προγράμματος στη Γαλλία

2007-2008

■ Παρίσι

Επαγγελματικό Λύκειο Beaugrenelle

Επαγγελματικό Απολυτήριο Γραμματειακής Υποστήριξης – 17 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Thibault Walter

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού

Έργο μελέτης: *Survivor(s)*, Yan Pei Ming, 2000, Λάδι σε καμβά

■ Étampes (πόλη 48 χλμ. νότια του Παρισιού)

Πολυκλαδικό Λύκειο Louis Blériot

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Λεβητοποιού και Ηλεκτροτεχνίτη – 24 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Grégoire Lorieux

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού

Έργο μελέτης: *Breed*, Richard Deacon, 1989. 2 ξύλινα στοιχεία, στρώσεις πάνελ, αλουμίνιο, εποξειδική ρητίνη και χρωστικές ουσίες.

■ Charenton (προάστιο νοτιοανατολικά του Παρισιού)

Πολυκλαδικό Λύκειο Jean Jaurès

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Πωλητή και Εμποροϋπαλλήλου – 23 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Fabrice Guédy

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού

Έργο μελέτης: *Aménagement de l'antichambre des appartements privés du Palais de l'Elysée pour le Président Georges Pompidou* (Διαμόρφωση του προθαλάμου των ιδιωτικών διαμερισμάτων του Μεγάρου των Ηλυσίων Πεδίων για τον Πρόεδρο Ζωρζ Πομπιντού), Υαασον Agam, 1974. Εγκατάσταση: 3 τοίχοι, φωτισμένο ταβάνι, 3 συρόμενα πάνελ, γλυπτό και τάπητας.

2008-2009

■ Παρίσι

Επαγγελματικό Λύκειο Camille Jenatzy

Επαγγελματικό Απολυτήριο Συντήρησης μηχανοκίνητων οχημάτων
19 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Grégoire Lorieux

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού

Έργο μελέτης: *Plight*, Joseph Beuys, 1985. Τσόχα, βερνικωμένο ξύλο, μέταλλο, βαμμένο ξύλο, γυαλί, υδράργυρος, 310 x 890 x 1813 εκ.

■ Étampes

Επαγγελματικό Λύκειο Louis Blériot

Επαγγελματικό Απολυτήριο με ειδίκευση στο Εμπόριο – 23 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Thibault Walter

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού

Έργο μελέτης: *Le jardin d'hiver* (Χειμερινός κήπος), Jean Dubuffet, 1970.

Πολυουρεθάνη σε εποξειδική ρητίνη, 480 x 960 x 550 εκ.. Polyurethane on epoxy resin. 480 x 960 x 550 cm.

2009-2010

Την τρίτη χρονιά, το πιλοτικό πρόγραμμα των Δημιουργικών Εργαστηρίων εστίασε στην αξιοποίηση και στη διάδοση της πρωτοβουλίας στους χώρους της εκπαίδευσης και της πολιτιστικής διαμεσολάβησης. Αυτό επιχειρήθηκε με την παραγωγή ενός ντοκιμαντέρ διάρκειας 26 λεπτών, σε σκηνοθεσία της Sonia Cantalapiedra.

2010-2011

■ Saint-Etienne

Επαγγελματικό Λύκειο Benoît Fourneyron

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Ξυλουργού – 15 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Ωδείο Μουσικής, Χορού και

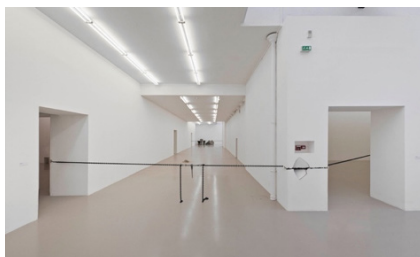
Δραματικών Τεχνών Massenet, Diego Losa

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαιντ Ετιέν

Έργο μελέτης: *Labirinto e Grande Pozzo*, Michelangelo Pistoletto, 1969-2017.

Ρολά από κυματοειδές χαρτόνι.

■ Rillieux-la-Pape

Επαγγελματικό Λύκειο Georges Lamarque

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Ταπητουργού – 18 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Samuel Sighicelli και Max Bruckaert (ηχολήπτης)

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Ινστιτούτο Σύγχρονης Τέχνης της Βιλερμπάν

Έργο μελέτης: *Meterriss*, Hans Schabus, 2011. Μέταλλο, 5 x 800 εκ.

■ Montauban (Βρετάνη)

Επαγγελματικό Λύκειο La Providence

Επαγγελματικό Απολυτήριο Ηλεκτροτεχνίτη – 18 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Electroni[k] Association, Mikel Iraola

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Βρετάνης, Σατοζιρόν

Έργο μελέτης: *Alignement du XXIe siècle* (Ευθυγράμμιση του 21ου αιώνα), Aurélie Nemours, 2005

■ Lormont

Επαγγελματικό Λύκειο Jacques Brel

Επαγγελματικό Απολυτήριο Οπτικού – 14 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Ma Asso (Μπορντό), Eddie Ladoire

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Ακουιτανίας (Μπορντό), Le Rocher de Palmer (Cenon)

Έργο μελέτης: *Αίτιλο*, Claude Lévêque, 1993

2011-2012

■ Toulouse

Επαγγελματικό Λύκειο Myriam

Δευτεροετείς για Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Μόδας

– 11 μαθητές

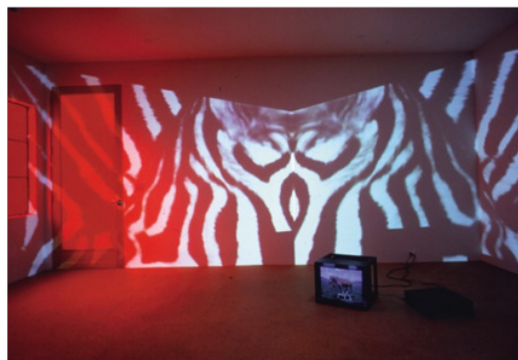
Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Le collectif Eole, Pierre Jodlowski και Jacky Merit

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Γκαλερί Sollertis

Έργο μελέτης: *Petit frère chevreuil* (Ο αδερφούλης, το ζαρκάδι),

Katia Bourdarel, 2009

■ Rilleux la-Pape (προάστιο βορειοανατολικά της Λυών)

Επαγγελματικό Λύκειο Georges Lamarque

Επαγγελματικό Απολυτήριο Ξυλουργού και συναφών δεξιοτήτων – 7 μαθητές

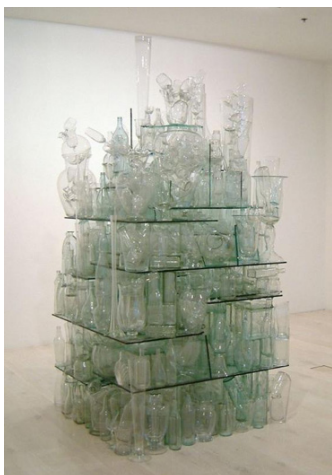
Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Samuel Sighicelli

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Ινστιτούτο Σύγχρονης Τέχνης της Βιλερμπάν

Έργο μελέτης: *The Best Animals are the Flat Animals* (εκδοχή 2), Diana Thater, 1998

Thater, 1998.

■ Saint-Etienne

Πρόγραμμα 1:

Επαγγελματικό Λύκειο Hauptmann

Επαγγελματικό Απολυτήριο Γραφικών Τεχνών, μαθητές από την Τοπική Μονάδα Σχολικής Συμπερίληψης – 24 μαθητές
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Ωδείο Massenet, Bruno Capelle
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαιντ Ετιέν
 Έργο μελέτης: Άππλο, Robert Morris (1968-1972). Έργο αποτελούμενο από τρία στοιχεία φτιαγμένα από τσόχα και ξύλο.

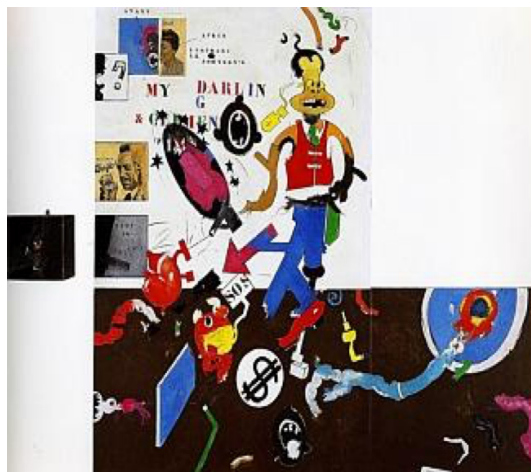
Πρόγραμμα 2:

Το 2011, το IRCAM και το Κέντρο Πομπιντού ξεκίνησαν μια φιλόδοξη πρωτοβουλία: να προσφέρουν στους μαθητές επαγγελματικών λυκείων και στους νέους που φοιτούν σε ιατροπαιδαγωγικά ινστιτούτα (τα οποία βοηθούν άτομα με μαθησιακές δυσκολίες ή αναπηρία), και ιδιαίτερα σε αυτούς που δεν επισκέπτονται παρά μόνο σπάνια –αν όχι ποτέ– τους πολιτιστικούς χώρους, άμεση και προνομιακή πρόσβαση στον κόσμο της σύγχρονης τέχνης, στις τεχνικές και στα έργα του, κατά τη διάρκεια ενός ολόκληρου σχολικού έτους.

L'Institut Médico Éducatif (Ιατροπαιδαγωγικό Ινστιτούτο)

Ομάδα από 8 νέους (εφήβους, ενηλίκους νέους) με αναπηρία, που βιώνουν οικογενειακές και/ή κοινωνικές δυσκολίες
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Ωδείο Massenet, Diego Losa
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαιντ Ετιέν
 Έργο μελέτης: *Clear-Glass-Stack*, Tony Cragg, 1999

■ Saint-Maur-des-Fossés (προάστιο νοτιοανατολικά του Παρισιού)

Επαγγελματικό Λύκειο Gourdou Lesseure

Α' Λυκείου Βιομηχανικού Σχεδίου – 9 μαθητές
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Grégoire Lorieux
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού
 Έργο μελέτης: *My Darling Clementine*, Hervé Télémaque, 1963

2012-2013

Arcachon

Επαγγελματικό Λύκειο Condorcet

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων στην Εστίαση – 22 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: I Boat, Alice Keller

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Ακουιτανίας (Μπορντό)

Έργο μελέτης: *Paroles Gelées* (Ψυχρά λόγια), Nathalie Talec, 1986.

Γλυπτό/τυχαίο αντικείμενο (ψυγείο) και μια τηλεόραση που παίζει ένα έργο περφόρμανς.

Clairac

Επαγγελματικό Λύκειο Porte du Lot (σε αγροτική τοποθεσία)

Επαγγελματικό Απολυτήριο Συντήρησης Εξοπλισμού – 25 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: I Boat, Alice Keller

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Ακουιτανίας (Μπορντό)

Έργο μελέτης: *Jardin égaré* (Χαμένος κήπος), Jean-Claude Ruggirello, 2006.

Βίντεο εγκατάσταση, με την ιδιαιτερότητα ότι το έργο είναι εγκαταστημένο στο Λύκειο.

Clermont-Ferrand

Επαγγελματικό Λύκειο Marie Curie

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Αισθητικού, Κομμωτή, και

Επαγγελματικό Απολυτήριο Επαγγελματών Υγιεινής – 24 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Φεστιβάλ Musiques Démesurées, Aude Fournier

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Τέχνης Roger Quillot

Έργο μελέτης: *Ginkgo*, γλυπτό του Roland Cagnet, 2004

■ Παρίσι, 19ο διαμέρισμα

Επαγγελματικό Λύκειο Edmond Rostand

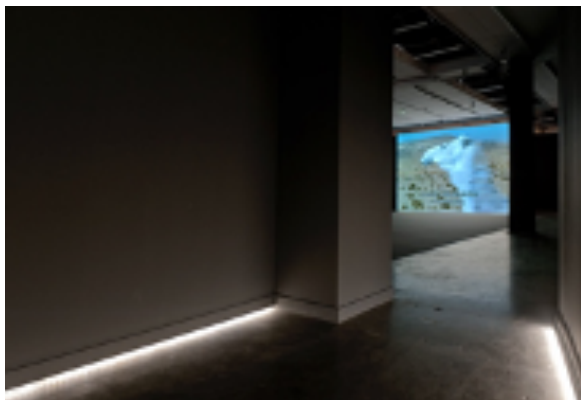
Επαγγελματικό Απολυτήριο Επαγγελμάτων Υγιεινής και Περιβάλλοντος – 8 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Thibault Walter

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού

Έργο μελέτης: *Igloo di Giap*, Mario Merz, 1968

■ Grenoble

Επαγγελματικό Λύκειο Clos d'Or

Επαγγελματικό Απολυτήριο Ξενοδοχοϋπαλλήλου – 23 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: ACROE (Ένωση για τη δημιουργία και την έρευνα εργαλείων ηχητικής έκφρασης), Ένωση Le Funambule, François Simonnot

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Εθνικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Le Magasin

Έργο μελέτης: *This day at ten*, εγκατάσταση του Akram Zaatari, 2012

■ Saint-Etienne

Στην πιλοτική φάση μιας νέας ανάπτυξης του προγράμματος, η σοπράνο Claire Delgado Boges, από τη χορωδία των Μουσικών του Λούβρου, θα παρευρεθεί σε μια συζήτηση για τη φωνή ως μουσικό όργανο. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί συνέχιση της διεύρυνσης του προγράμματος σε ομάδες νέων με αναπηρία.

Πρόγραμμα 1:

Επαγγελματικό Λύκειο Haubtmann

Επαγγελματικό Απολυτήριο Γραφικών Τεχνών, μαθητές από την Τοπική Μονάδα Σχολικής Συμπερίληψης (ULIS, Unité Localisée d'Inclusion Scolaire), μια πρωτοβουλία που επιτρέπει σε μαθητές με αναπηρία ή μαθησιακές διαταραχές να λαμβάνουν κανονική κατάρτιση – 7 μαθητές
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Ωδείο Massenet, GRAME, Jean-François Minjard
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαιντ Ετιέν
 Έργο μελέτης: *Putney Winter Heart (Crazy Leon)*, Jim Dine, 1971-1972

Πρόγραμμα 2:

Ιατροπαιδαγωγικά Ινστιτούτα **La Croisée** και **Quatre vents** (δομές που βοηθούν νέους με μαθησιακές διαταραχές και/ή αναπηρία) – 7 νέοι ηλικίας μεταξύ 15 και 18 ετών
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Ωδείο Massenet, GRAME, Jean-François Estager
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαιντ Ετιέν
 Έργο μελέτης: *Winter Slate Line*, Richard Long, 1985

■ Rillieux La Pape (προάστιο βορειοανατολικά της Λυών)

Επαγγελματικό Λύκειο Georges Lamarque

Επαγγελματικό Απολυτήριο Βιοτεχνικών επαγγελμάτων, με ειδίκευση στην ταπετσαρία επίπλων – 12 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Frédéric Kahn

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Ινστιτούτο Σύγχρονης Τέχνης της Βιλερμπάν

Έργο μελέτης: *Mise à flot* (Βάπτισμα των υδάτων), Saâdane Afif, 2001

2013-2014

■ Moirans en Montagne

Λύκειο Pierre Vernotte

Τάξεις Εφαρμοσμένων Τεχνών (Επαγγελματικό Απολυτήριο ή Πτυχίο Βιοτέχνη)

– 24 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Olivier Toulemonde

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Φρανς-Κοντέ

■ Le Havre

Λύκειο Robert Schumann

Επαγγελματικό Απολυτήριο Ηλεκτροτεχνίτη – 10 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: La Grande Fabrique (Dieppe)

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Malraux

Έργο μελέτης: *Les bûchers pour les justes* (Η πυρά για τους δίκαιους), Théo Kerg

■ Givors

Λύκειο Notre Dame

Β' Λυκείου Διοικητικής Υποστήριξης και Υλικοτεχνικής Διαχείρισης

– 18 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Frédéric Kahn

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Ινστιτούτο Σύγχρονης Τέχνης της Βιλερμπάν

Καλλιτέχνης μελέτης: Manfred Pernice

■ Παρίσι

Επαγγελματικό Λύκειο Suzanne Valadon

Α' Λυκείου Διοικητικής Υποστήριξης – 24 μαθητές
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Grégoire Lorieux
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού
 Έργο μελέτης: *Mur de l'atelier d'André Breton* (Τοίχος από το ατελιέ του Αντρέ Μπρετόν), 1922-1956. Μια συλλογή 255 αντικειμένων και έργων τέχνης που είχε συγκεντρώσει ο Αντρέ Μπρετόν στο ατελιέ του.

■ Perpignan

Λύκειο Ξενοδοχειακών Σπουδών Léon Blum

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Ζαχαροπλαστικής και Ξενοδοχοϋπαλλήλων, Επαγγελματικό Απολυτήριο Ξενοδοχειακών Σπουδών – 24 μαθητές
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: L'Anthropo, Sylvie Lebranchu
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Forteresse de Salses (στην περιφέρεια Ανατολικών Πυρηναίων)
 Έργο μελέτης: *Αττίλο*, Toni Grand

Οι μαθητές παρουσίασαν τις ηχητικές δημιουργίες τους σε μια συναυλία/βερνισάζ, με την παρουσία του εικαστικού έργου στο οποίο βασίστηκαν οι συνθέσεις τους, ενώ υπήρχαν επίσης γλυπτά από σοκολάτα και μπουφές. Την ίδια ημέρα, οι μαθητές του σχολείου St Laurent de la Salanque, που είναι κοντά στη Salse, παρουσίασαν κι αυτοί ηχητικά έργα που δημιούργησαν μέσα στο φρούριο (ο χώρος μεταμορφώθηκε σε μουσικό όργανο). Επιπλέον, υποψήφιοι για το Επαγγελματικό Απολυτήριο στον Τουρισμό από το Λύκειο Léon Blum συμμετείχαν στο μοντάζ του δρώμενου και στην επικοινωνία.

■ Colmar

Λύκειο Saint-Jean

Α΄ Λυκείου Πληροφορικής – 18 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Φεστιβάλ Musica, Percussions de Strasbourg, Stéphane Clor, François Papirer

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Unterlinden (Κολμάρ)

Έργο μελέτης: *La peinture en mouvement, les œuvres du musée Unterlinden sous le regard de Robert Cahen* (Η ζωγραφική σε κίνηση, τα έργα του μουσείου Ουντερλίντεν υπό το βλέμμα του Robert Cahen), Robert Cahen, 2013. Εγκατάσταση από έξι κυλίνδρους στο βάθος των οποίων προβάλλονται πρόσωπα από λεπτομέρειες έργων που ανήκουν στις συλλογές του μουσείου.

2014-2015

■ Clermont-Ferrand

Λύκειο Marie Curie

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Αισθητικού και Μακιγιέζ – 30 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Φεστιβάλ Musiques Démesurées, Aude Fournier

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Οβέρνης

Έργο μελέτης: *La rieuse* (Το χταπόδι), Alain Sechas, 1990

■ Le Havre

Λύκειο Robert Schumann

Επαγγελματικό Απολυτήριο Ηλεκτροτεχνίτη – 24 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Studio Honolulu, Jean-Paul Buisson, Olivier Lecoœur, François Lebègue

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Malraux

Έργο μελέτης: *Métamorphose 1, Portrait de l'artiste en vieillard* (Μεταμόρφωση 1, Πορτρέτο του καλλιτέχνη ως γέροντα), Sabine Meier

■ Saint-Amour

Λύκειο Ferdinand Fillot

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων στη Μεταλλοτεχνία – 20 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Olivier Toulemonde

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Φρανς-Κοντέ Cité des Arts

Έργο μελέτης: *Ατίτλο*, δίπτυχο, Eric Poitevin, 2000

■ Παρίσι

Λύκειο Abbé Grégoire

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων στη Διοικητική Διαχείριση

– 24 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Grégoire Lorieux

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού

Έργο μελέτης: *Molecula de glucosa expandida* (Μόριο γλυκόζης σε μεγέθυνση), Damien Ortega

■ Caluire-et-cuire

Λύκειο André Cuzin

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Ελαιοχρωματιστή – 19 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Frédéric Kahn

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Ινστιτούτο Σύγχρονης Τέχνης της Βιλερμπάν

Έργο μελέτης: *Pink and yellow*, Ann Veronica Janssens, 2014

2015-2016

■ Bourgoin-Jallieu

Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο Jean-Claude Aubry

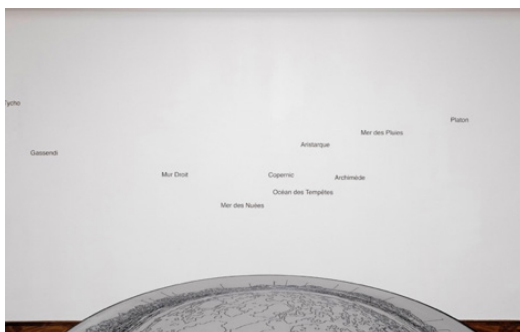
Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων στην Ξυλουργική και τις Μεταλλικές κατασκευές – 26 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Pierre Bassery

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Ινστιτούτο Σύγχρονης Τέχνης της Βιλερμπάν

Έργο μελέτης: *Course contre l'orage* (Δρόμος ταχύτητας ενάντια στη θύελλα), Maxime Lamarche, 2015. Ιστιοφόρο του 1972 από τεμαχισμένη πολυουρεθάνη, καλώδια, τανυτήρες, μεντεσέδες 6,50 x 2,40 x 4,70 μ.

■ Bellegarde-sur-Valserine

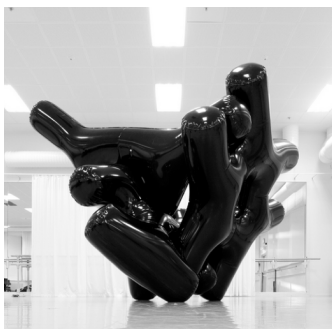
Επαγγελματικό Λύκειο Saint Exupéry

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων στη Διοικητική Διαχείριση – 30 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Cyril Darmedru

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Villa du Parc Annemasse

Έργο μελέτης: *Sélénographie* (Σεληνογραφία), Benoît Billotte, 2015. Πίνακας από αλουμίνιο και γραμματοσήμανση με ρινίσματα σιδήρου, ποικίλων διαστάσεων.

■ Vitry-sur-Seine

Λύκειο Adolphe Chérioux

Επαγγελματικό Απολυτήριο Ηλεκτροτεχνίτη – 23 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: La Muse en Circuit, Marco Marini

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: MAC/VAL

Έργο μελέτης: *Décors & Désastres* (Ντεκόρ και Καταστροφή), Didier Faustino, 2013. Φουσκωτά γλυπτά από πολυουρεθάνη.

■ Grenoble

Ινστιτούτο Τεχνών και Επαγγελματιών

Πτυχίο Ελαιοχρωματιστή – 14 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Jérôme Bertholon

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Εθνικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Le Magasin (Γκρενόμπλ)

Έργο μελέτης: *3 Cercles Désaxés* (Τρεις ετερόκεντροι κύκλοι), Felice Varini, 2005

■ Παρίσι

Λύκειο Marcel Desprez

Πιστοποιητικό Επαγγελματιών Δεξιότητων Ηλεκτροτεχνίτη – 12 μαθητές

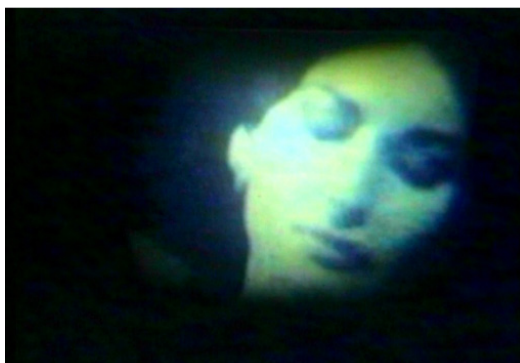
Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Grégoire Lorieux

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού

Έργο μελέτης: *Number 26A Black and White*, Jackson Pollock, 1948. Ακρυλικό σε καμβά, 205 x 121,7εκ.

2016-2017

■ Vitry-sur-Seine (προάστιο νοτιοανατολικά του Παρισιού)

Πολυκλαδικό Λύκειο Jean Macé

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Ηλεκτροτεχνίτη – 12 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Grégoire Lorieux

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: MAC/VAL

Έργο μελέτης: *Maria Callas*, Ange Leccia, 1982

■ Dannemarie-sur-Crête

Γεωργικό Λύκειο Granvelle

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων στην Αγροτική Παραγωγή – 31 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Olivier Toulemonde

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Φρανς-Κοντέ

Έργο μελέτης: *Walt Disney Production*, Bertrand Lavier, 1998

■ Gray (πόλη της ανατολικής Γαλλίας)

Πολυκλαδικό Λύκειο Augustin Cournot

Α' Λυκείου κατευθύνσεων Πληροφορικής και Διαχείρισης
Εθνικής Κληρονομιάς – 36 μαθητές
Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Olivier Toulemonde
Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Φρανς-Κοντέ
Έργο μελέτης: *Vu*, Mimmo Rotella, 1993

■ Dardilly (προάστιο της Λυών)

Λύκειο Ξενοδοχειακών Επαγγελματιών και Σπουδών Γαστρονομίας

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Αλλαντοποιού – 14 μαθητές
Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Sébastien Hervier
Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Ινστιτούτο Σύγχρονης Τέχνης της Βιλερμπάν
Έργο μελέτης: *What the living do*, Jason Dodge, 2016

■ Παρίσι

Λύκειο Επαγγελματιών Ξύλου και Επιπλοποιίας Léonard de Vinci

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Επιπλοποιού – 13 μαθητές
Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: IRCAM, Meryll Ampe
Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Πομπιντού
Έργο μελέτης: *L'Ours* (Η Αρκούδα), Léonid Sokon, 1984

2017-2018

■ Saint Marcellin

Πολυκλαδικό Λύκειο La Saulaie

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Ηλεκτροτεχνίτη και Συντήρησης Βιομηχανικού Εξοπλισμού – 29 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Sébastien Hervier

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης La Halle

Έργο μελέτης: Άππλο, Matt Coco, 2017

■ Marmilhat – Clermont Ferrand

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Κηποτεχνίας, Τοπιογραφίας και Δασοπονίας – 24 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Φεστιβάλ Musiques Démesurées, Aude Fournier

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Le creux de l'enfer

Έργο μελέτης: *L'entrepreneuse textile* - Marie-Astrid Rolland, directrice générale, Tiba, Davézieux (Ardèche) [Η υπεύθυνη κλωστοϋφαντουργίας Marie-Astrid Rolland, γενική διευθύντρια, Tiba, Davézieux (Αρντές)], Marc Lathuillière

2018-2019

■ Saint-Flour (πόλη στην περιφέρεια της Οβέρνης)

Γεωργικό Λύκειο Louis Mallet

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Διαχείρισης Φυσικών Πόρων και Πανίδας – 25 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Φεστιβάλ Musiques Démesurées, Aude Fournier

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: FRAC Οβέρνης

Έργο μελέτης: *Dictations*, Sara Masüger, 2015

■ Vienne (πόλη 35 χλμ. νότια της Λυών)

Πολυκλαδικό Λύκειο Ella Fitzgerald

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Εμπορικών Σπουδών – 21 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Sébastien Hervier

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: La Halle des Bouchers

Έργο μελέτης: *Api e petrolio fanno luce (the smuggler's night)*, Alessandro Piangiamore, 2018

Οι μαθητές της κατεύθυνσης Εμπορικών Σπουδών του Πολυκλαδικού Λυκείου Ella Fitzgerald ανακάλυψαν τα έργα του καλλιτέχνη Alessandro Piangiamore κατά τη διάρκεια έκθεσης στη Halle des Bouchers της Βιέν. Παράλληλα με την έκθεση στη Βιέν, ο χώρος πλαστικών τεχνών Madeleine-Lambert του Βενισιέ (προαστίου της Λυών, περίπου 35 χλμ. από τη Βιέν) παρουσίασε μια έκθεση του καλλιτέχνη, καθώς και ένα δημιουργικό εργαστήριο γύρω από το έργο του artist.

■ Vennisieux (προάστιο της Λυών)

Λύκειο Hélène Boucher

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Επαγγελματιών Υγιεινής και Αποστείρωσης –
24 μαθητές

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Sébastien Hervier

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Χώρος πλαστικών τεχνών Madeleine-Lambert

Έργο μελέτης: *Ieri Ikebana 1306208 (La Venissiane)*, Alessandro Piangiamore, 2018

Οι μαθητές μπόρεσαν να ανακαλύψουν τα έργα του Alessandro Piangiamore στον χώρο πλαστικών τεχνών Madeleine-Lambert, που φιλοξενεί μια έκθεσή του. Ο ίδιος καλλιτέχνης εξέθεσε ταυτόχρονα στη Halle des Bouchers της Βιέν, όπου διεξαγόταν παράλληλα, με αναφορά σε ένα έργο του, ένα άλλο πρόγραμμα των Δημιουργικών Εργαστηρίων. Με την ευκαιρία της διπλής αυτής έκθεσης, ο καλλιτέχνης δημιούργησε έργα εμπνευσμένα από τα δύο αυτά μέρη και την τοπική ιστορία τους. Μετά από αρκετές επισκέψεις, συνοδευόμενοι από έναν ηχητικό καλλιτέχνη και την πολιτιστική διαμεσολαβήτρια, οι μαθητές επέλεξαν το τρίπτυχο έργο *Ieri Ikebana 13062018* ως βάση για τις ηχητικές τους δημιουργίες. Στο έργο αυτό, ο καλλιτέχνης χρησιμοποίησε πέταλα από ντόπια ποικιλία παλιών τριανταφυλλιών, ανακάτεψε τα τριαντάφυλλα της Βενισιέ με ηφαιστειακή σκόνη από την Αίτνα και τριαντάφυλλα από τη Σικελία, και τα ενσωμάτωσε στο τρίπτυχο.

2019-2020

■ **St Marcellin** (πόλη 50 χλμ. από την Γκρενόμπλ)

Ιδιωτικό Λύκειο Τεχνολογικής Διδασκαλίας Bellevue

Πιστοποιητικό Επαγγελματικών Δεξιοτήτων Υπηρεσιών φροντίδας για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία ή παιδιά – 25 μαθητές
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: GRAME, Anthony Clerc
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: La Halle στο Pont-en-Royans
 Έργο μελέτης: *“Il n’y a pas de place pour nous”* («Δεν υπάρχει θέση για μας»), Romuald Jandolo, 2019. Ξύλο, μέταλλο, άμμος, τοιχογραφία, κεραμική, γυαλί και ορείχαλκος, διαφόρων διαστάσεων.

■ **Riom** (πόλη στην περιφέρεια της Οβέρνης)

Πολυκλαδικό Λύκειο Joël Bonté

Επαγγελματικό Απολυτήριο Δασοπονίας και Επιπλοποιίας – 30 μαθητές
 Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Φεστιβάλ Musiques Démesurées, Aude Fournier
 Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: La Salle Gaillard

Ιστορικό του προγράμματος στην Ελλάδα

2018

Τα Δημιουργικά Εργαστήρια του IRCAM αποτέλεσαν την έμπνευση για τα αντίστοιχα εργαστήρια, «Ανακαλύπτοντας την τέχνη του ήχου και της εικόνας», που πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Στο πλαίσιο του διεθνούς προγράμματος Interfaces, που συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το IRCAM συνέβαλε στη συνδιοργάνωση με τη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση.

■ Αθήνα

**Σιβιτανίδειος Δημόσια Σχολή Τεχνών και Επαγγελματιών, Τμήμα Εφαρμογών Πληροφορικής (Πολυμέσα),
Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Γιάννης Κοτσώνης**

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Αθηνών (ΕΜΣΤ), σε συνεργασία με το Τμήμα Εκπαίδευσης, την Ελισάβετ Ιωαννίδη και τον Δημήτρη Καννά

Έργο μελέτης: Inside Out, Νίκος Ποδιάς, 2018, Έκθεση Θεωρήματα

(φωτ. Λεωνίδας Παναγόπουλος για λογαριασμό της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση)

2ο Επαγγελματικό Λύκειο Νέας Σμύρνης, Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών με ειδικότητα στις Γραφικές Τέχνες και στην Αργυροχοΐα

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Νάσος Σωπήλης, Ιάκωβος Σταϊνχάουερ, Στέφανος Κωνσταντινίδης

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Αθηνών (ΕΜΣΤ), σε συνεργασία με το Τμήμα Εκπαίδευσης, την Ελισάβετ Ιωαννίδη και τον Δημήτρη Καννά

Έργο μελέτης: Ocean Rock Garden, Νίκος Παπαδόπουλος, 2017-2018, Έκθεση Θεωρήματα

(φωτ. Στέλλα Τζαχρήστα για λογαριασμό του ΕΜΣΤ)

■ Θεσσαλονίκη

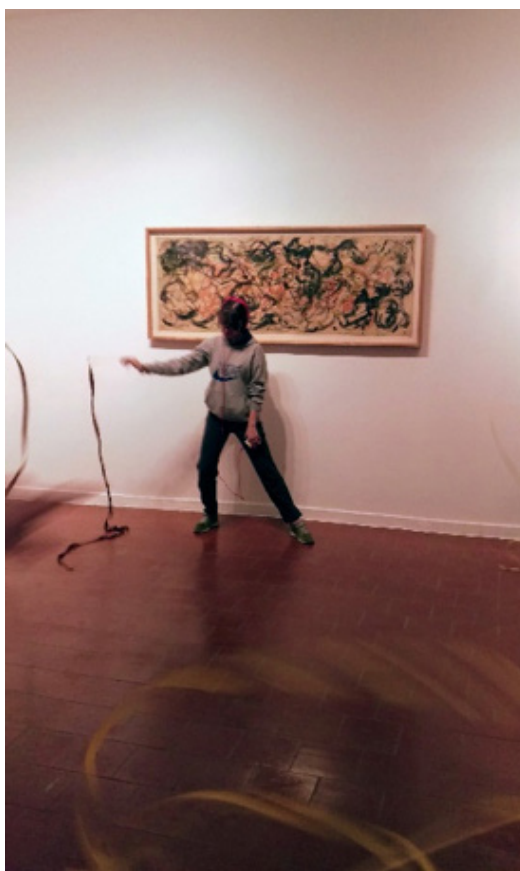
1ο Επαγγελματικό Λύκειο Αμπελοκήπων Θεσσαλονίκης, Τμήμα Μηχανολογίας

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Αναστασία Πέκη

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: MOMus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης-Συλλογή Κωστάκη, σε συνεργασία με το τμήμα Εκπαίδευσης, την Εύη Παπαβέργου και την Κατερίνα Παρασκευά

Έργο μελέτης: Musical/Visual Construction (Μουσική/Εικαστική κατασκευή), Mikhail Matiushin, 1918, Συλλογή Κωστάκη «Ρωσικής Πρωτοπορίας»

(φωτ. MOMus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης-Συλλογή Κωστάκη)

1ο Επαγγελματικό Λύκειο Νεάπολης Θεσσαλονίκης

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Σάββας Μεταξάς

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: MOMus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης-Συλλογή Κωστάκη, σε συνεργασία με το τμήμα Εκπαίδευσης, την Εύη Παπαβέργου και την Κατερίνα Παρασκευά

Έργο μελέτης: Expressive Rhythm (Εκφραστικός Ρυθμός), Alexander Rodchenko, 1943, συλλογή Κωστάκη «Ρωσικής Πρωτοπορίας»

(φωτ. MOMus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης-Συλλογή Κωστάκη)

Διοργάνωση της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος Interfaces, σε συνεργασία με το IRCAM

2019

■ Αθήνα

2ο Επαγγελματικό Λύκειο Αγίας Παρασκευής, Τομέας Ηλεκτρολογίας, Ηλεκτρονικής και Αυτοματισμού, καθώς και Εφαρμοσμένων Τεχνών, με ειδικότητα στις Γραφικές Τέχνες και στη Χρυσοχοΐα

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Στέφανος Κωνσταντινίδης, Νάσος Σωπήλης, Ιάκωβος Σταϊνχάουερ

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Συλλογή Ιδρύματος Ωνάση, Νάντια Αργυροπούλου (επιμελήτρια)

Έργο μελέτης: *Ο Μεγάλος Νικητής*, Άγγελος Παπαδημητρίου, 1994, Συλλογή Ιδρύματος Ωνάση

(φωτ. Λεωνίδας Παναγόπουλος για λογαριασμό της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση)

1ο Επαγγελματικό Λύκειο Αιγάλεω, Τομέας Τεχνολογίας της Πληροφόρησης και των Εφαρμοσμένων Τεχνών, με ειδικότητα στις Γραφικές Τέχνες

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Γιάννης Κοτσώνης

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: Συλλογή Ιδρύματος Ωνάση, Νάντια Αργυροπούλου (επιμελήτρια)

Έργο μελέτης: *Χωρίς Τίτλο*, Απόστολος Γωργίου, Συλλογή Ιδρύματος Ωνάση

(φωτ. Λεωνίδας Παναγόπουλος για λογαριασμό της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση)

■ Θεσσαλονίκη

1ο Επαγγελματικό Λύκειο Σταυρούπολης, Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών, με ειδικότητα στις Γραφικές Τέχνες

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Αναστασία Πέκη

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: MOMus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης-Συλλογή

Κωστάκη, σε συνεργασία με το τμήμα Εκπαίδευσης, την Εύη Παπαβέργου και την Κατερίνα Παρασκευά

Έργο μελέτης: *Costume Design for Salome* (Προσχέδιο κοστουμιού για τη *Σαλώμη*), Alexandra Ekster, 1917, Συλλογή Κωστάκη «Ρωσικής Πρωτοπορίας»

(φωτ. Λεωνίδας Παναγόπουλος για λογαριασμό της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση)

1ο Επαγγελματικό Λύκειο Καλαμαριάς, Α' βαθμίδα στα πλαίσια του προγράμματος «Ζώνη για Δημιουργικές Δραστηριότητες»

Συνεργάτες ηχητικών τεχνών: Σάββας Μεταξάς

Συνεργάτες εικαστικών τεχνών: MOMus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης-Συλλογή

Κωστάκη, σε συνεργασία με το τμήμα Εκπαίδευσης, την Εύη Παπαβέργου και την Κατερίνα Παρασκευά

Έργο μελέτης: *Drinking Woman* (Μεθυσμένη γυναίκα), Solomon Nikritin, 1927-1928, Συλλογή Κωστάκη, «Ρωσικής Πρωτοπορίας»

(φωτ. Λεωνίδας Παναγόπουλος για λογαριασμό της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση)

Εταίροι

GRAME

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

ONASSIS
STEGI

interf^{aces}

MUSÉE D'ART
MODERNE ET
CONTEMPORAIN
SAINT-ÉTIENNE
MÉTROPOLE

INSTITUT
D'ART CONTEMPORAIN
Villeurbanne/Rhône-Alpes

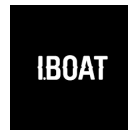
frac **bretagne**
Fonds régional
d'art contemporain

Fr^{ac}
Nouvelle-Aquitaine
MÉCA

éole^{studio}

ICA
Laboratoire
Ingénierie pour la Création Artistique

Le Havre
MuMa
Musée d'art moderne André Malraux

musica festival
strasbourg

PERCUSSIONS
DE STRASBOURG

MUSÉE
UNTER
LINDEN

STU
DIO
HON
OLU
LU

Villa
du Parc
Centre d'art contemporain
ANNAMAGUA FR

MAC
VAL

LE
CREUX
DE
L'EN-
FER
centre d'art
contemporain

ville de
venissieux

Vienne
Qualité de VILLE

HELLENIC REPUBLIC MINISTRY OF CULTURE & SPORTS
MOMus
METROPOLITAN ORGANIZATION OF MUSEUMS OF VISUAL ARTS OF THESSALONIKI

EMST
National Museum
of Contemporary Art Athens

Επικοινωνία

Με τη συγχρηματοδότηση
του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της δημοσίευσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου, το οποίο εκφράζει μόνο την άποψη των συγγραφέων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ευθύνεται για την όποια χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτή τη δημοσίευση.

ircam
Centre
Pompidou

Ircam

Education and Cultural Action
1 place Igor Stravinsky
75004 Paris

01 44 78 47 70
info-pedagogie@ircam.fr

Head of Education and Cultural Action
Philippe Langlois
Philippe.langlois@ircam.fr

Centre Pompidou

Public Division
4 rue Brantôme
75004 Paris

Educational and Youth Programming Department
Project manager – Artistic and Cultural Education
Emilie Bonnet
Emilie.bonnet@centrepompidou.fr
06 78 18 48 43

Grame

National Center of Musical Creation

11 Cours de Verdun (Gensoul)
69002 Lyon
04 72 07 37 00

Education and transmission manager
Catinca Dumitrascu, François Rémandet (surrogate)
dumitrascu@grame.fr
transmission@grame.fr

ONASSIS STEGI

Στέγη Ιδρύματος Ωνάση
Λ. Συγγρού 107
Αθήνα, 117 45
www.onassis.org

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Στέγη Ιδρύματος Ωνάση

Μυρτώ Λάβδα
m.lavda@onassis.org
education.stegi@onassis.org

Αυτό το έγγραφο έγινε δυνατή χάρη στη βοήθεια:

- **Συντακτική επιτροπή**

Ida Barrat, Cyril Béros, Margaux Chassard,
Philippe Langlois, Marie-Hélène Vincent Choukroun,
Sophie Chassard.

- **Φωτογραφική πίστωση:**

Florence Grappin, Philippe Langlois, Leonidas
Panagopoulos. Hervé Véronèse, Sophie Chassard,
Filmeek.

- **Μετάφραση :**

Paul Clift, (Αγγλικά), Ευδοκία Παπαγιανοπούλου
(Ελληνικά)

